

DOST
DOST
DOST
DOST

dost

SANATSIZ KALAN BİR ULUSUN HAYAT DAMARLARINDAN BİRİ KOPMUŞ DEMEKİR - ATATÜRK

dost
DOST
dost
DOST
dost
DOST
dost
DOST

sıcak
ölu temmuz

Sessizce uzanırdı yere o
ayışığı vurunca inceden
unutulmuşluğun yorgun saatlerinde
yüzer gibiydi uykularda daha çok
Sıcak, yitip giden ölu temmuzda
(ay solardı o zaman gizlice
hiçbir şeye satılan ay!
blzce bir delilikti o çoktaaan
hiç anılmaz, sorulmaz...
ama çıkar gelir bir gün)

Ali PÜSKÜLLÜOĞLU

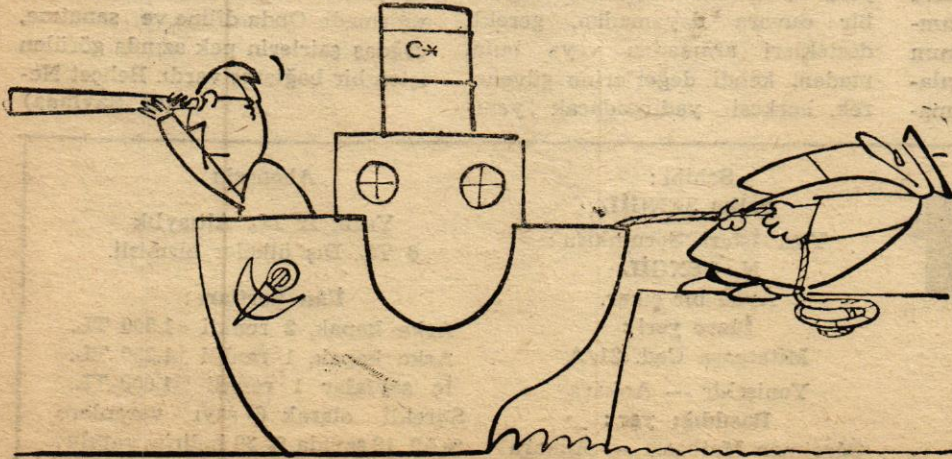
ÇAĞIMIZIN ŞARTLARI İÇİNDE BİR SAİR

Tahir ALANGU

Çağından şikâyetçi olmıyan, çevresince yeteri ölçüde değerlendirilmediğinden yakınmıyan sanatçı ve yazar var mıdır? Sanatçılar ve yazarlar için bu

soy tedirgenlik, uyumsuzluk hâli, gerekli yenileşmelerin çıkış noktası olur, yeni eserler ve denemelere doğru, iteleyici bir «gerilim gücü» (Arkada)

Cehalette dünyada sekizinci geliyoruz.

YAZISIZ

ORHAN PEKER
YURDA DÖNDÜ

Bir yıldır İspanya'da bulunan ressam arkadaşımız Orhan Peker geçen ay Ankara'ya döndü. Peker son çalışmalarını Madrid'te galeri Urbis'te sergilemiş ve aynı galerinin konferans salonunda «Türk sanatında dekoratif ve kaligrafik değerler» konulu bir konuşma yapmış, projeksiyonla çeşitli örnekler göstermiştir. Yurda dönerken Parise'de uğrıyan Orhan Peker'e tanınmış galerilerden biri de sergi teklifinde bulunmuştur. Sergi önümüzdeki aylarda açılacaktır. Peker'in İspanyadan getirdiği çalışmalar arasında PRADO müzesinden yaptığı değerli bir El Greco kopyası da bulunmaktadır.

ne götürür. Ama sanatçının çağı ve çevresiyle uyumsuzluğunun öyle bir de recesi vardır ki, onu, gittikçe toplum ilişkilerini koparmaya, her adımında sürekli çatışmalara, sonunda çeresizlik ve yalnızlığın acı ve karanlık çukuruna, yıkılışlara sürükler. Aslında yazar ve sanatçıların çağı ve toplumu ile mutlak ve dengeli bir anlaşma ve uyuma içinde bulunması da mümkün değildir. Sanat yolu ile çağını ve çevresini yenilemeye ve etkilemeye yönelik bir sanatçı, yenileşme gücü ve düşünce aşırılığı ölçüsünde, basit tepkilerden büyük çatışmalara kadar, kişiyle toplum arasında bulunması gereken uygunluk dengesini bozar. Şairin içinde yaşadığı çağ ve çevrenin, bu dengeyi bozmada veya sürdürmede, toplumların yapılarına göre, çeşitli davranış ve tutumları vardır. Sanatçının eseriyle toplumu yenileme ve etkilemeye davranmasını dört gözle bekleyen, onu umutlu bir heyecanla destekleyen, daha güçlü ve etkileyici eserlere doğru itelleyen, sanatçı ile aynı yolda ve aynı tempoyla gelişen toplumlar olduğu gibi, onlara bütün yapıları ve şartları ile karşı çıkmaya hazır olan toplumlar da vardır. Bazı özel durumlarda, sanatçıların, bu soy toplumlar karşısında güçlü hükümdarlar, yüce kişiler ve grupların desteklerine sığındıkları da olmuştur.

Güçlü ve soylu olan her sanatçı, toplumu yenilemeye, eserleri ile insanları ve iieri gelişmeleri etkilemeye, öncülük etmeye gelmiştir. Bunların en bahtlıları, büyük bir «devrim ve yenileşme akımı» içinde gelmiş olanlarıdır. Geniş kadrolarla büyük yenileşmelere girişen takımlara katılarak, hareketin anıamını eserleri ile anlatan öncü sanatçıların, toplumla karşı karşıya kalma-

maktan gelen bir rahatlıkları ve mutlulukları vardır. Bu akımların arasında, sanatçılar, hiç olmazsa öncü devrimcilerle yeni bir uygunluk dengesi halinde bulunurlar. Bu uygun şartlar altında hem etkileyici yeni eserlerini verir, hem de kendilerini aşırı ve yıkıcı çatışmaların zararlı sonuçlarından koruyacak güvenliği bulurlar .

Bizde eski çağların, sanatçıları koruyan ve destekleyen, yaşatan böyle bir rolleri olduğu gibi, Tanzimat, Meşrutiyet ve hattâ Cumhuriyet devirlerinde bile sanatçıyı arkalayıcı ve destekleyici geleceğin yaşadığını görüyoruz. Çok gerilere gitmeye lüzum yok, bizde yazar olarak ün salmış ve ayakta kalmış değerlerin çoğunun, eserlere yönelik pek ileri bir anlayışla olmasa bile, devlet desteği ile yaşayabildiklerini görürüz. Sanatçıları çevrelerine toplayan saraylar, konaklar, bey köşkleri, tarikatlar, esnaf loncalarından sonra varlıklı çevrelerin, derneklerin dergi ve gazetelerin, partilerin de bizdeki bu eski ve yaygın geleneği sürdürdüklerini gördük, Sanatçılar, bir töre hâlinde, bizde eserleri ile değil, sırf sanatçı olduklarından dolayı yaşatılmış, önemli postlara getirilmiş, yükseltilmişti.

İkinci Dünya Savaşı yıllarında iik eserlerini vermeye başlayan sanatçı nesli, Türkiyenin tarihinde ilk olarak, kendilerini, herhangi bir «kapu» nun, devletin, üst ve aydın zümrenin, kurumların desteğinden yoksun olarak buldular, yeni düşünceler ve zevklerin temsilcileri olarak toplumun karşısına tek başlarına çıktılar. Sanat ve edebiyatımızın yeni öncülerinin sırtlarını sağlam bir duvara dayamadan, gerekli destekleri aramadan veya bulamadan, kendi değerlerine güvenerek, herkesi yadırgadacak yeni-

liklerle arenaya iik çıkışlarıydı bu. O günlerden bu yana, şiirde, hikâyede, romanda, tiyatrodada neler başarıldıysa bu cesaretin, direnmenin, soylu ve çetin dayanmanın bir sonucu olmuştur sanat ve edebiyatımızı baştan başa dili, konuları, kişileri ve soruları ile yenilemede verilen bu büyük savaşın kayıpları, başarıları, aşamaları, çekilen acıları, koca bir neslin hayatları ve mutlulukları pahasına elde ettiklerinin muhasebesini yapan, bilinmeyen şanlı tarihini yazan kimse henüz çıkmadı ortaya.

Başarılı ilk şiirlerini yayınladı. 30 yıllık, ilk kitabını çıkarışı 18 yılı aşan, bu günlerde Türk Dil Kurumu şiir armağanı alan Behçet Necatigil, işte bu başarılı direnme savaşından gelen değerlerin, sanatımıza yenileşmeyi getiren öncülerin en önemlilerinden biridir. Aydınlar çevresinde gittikçe yayılan ve yerleşen ününü, hiç bir yerden olumlu ve kadirbiiir destek görmeden, gündelik hayatın meşakkatleriyle didişerek yaptı. Behçet Necatigil'i, 30 yıllık sanat savaşından, 58 yaşında bugünkü sanat varlığına ve sağlam temellere dayanan şiir anlayışına ulaştırın gücün kaynağı nerededir, diye düşünüyorum. Kendi neslinin bütün sanatçılarından daha çetin olan yaşamasında her adımını, en ufak davranışını sanat ve ahlâk yoluna adamaktaki direnmesinin yalnızlık içinde sertleşen kişiliğindeki sağlamlıktan geldiğini biliyorum. Sanat yoluna ilk adımlarını attığı günleri hatırlıyorum. Yaşamasiyle birlikte sanatını da sürdürüşünde, yaşamının bütün zorluklarına rağmen sanata ve şiire bağlı kalışındaki inadı ve kendine güven gücünü yitirmedi. Onda diline ve sanatına, çağdaş şairlerin pek azında görülen içten bir bağlanış vardı. Behçet Necatigil (28. Sayfada)

dost

YENİ DİZİ SAYI : 2

CİLT : 15

ARALIK 1964

1 LİRADIR

Sahibi :

Salim ŞENGİL

Yazı İşleri Sorumlusu :

N. ŞENGİL

Ayda bir çıkar.

İdare yeri :

Mitatpaşa Cad. 21/A

Yenişehir — Ankara

Basıldığı yer :

Öğretmen Matbaası — Ankara

Abonesi :

Yıllık 12 TL. Altı aylık
6 TL. Dış ülkeler birmisli.

İ'an Şartları :

Arka kapak, 2 renkli 1.500 TL.

Arka kapak, 1 renkli 1.250 TL.

İç sayfalar 1 renkli 1.000 TL.

Sürekli olarak 6 sayı verenlere
% 10, 12 sayıda % 20 indirim yapılır.

MÜZİK VE SAHNE DANIŞMA KURULU TOPLANTILARI

Ağustos'un 3 ünde başlayıp 6'sı akşamı biten Müzik ve Sahne Danışma Kurulu toplantılarının yankısı büyük oldu. Yıllarca önce yarım yamalak düzenlenmiş olan «müzik kurultayı» nı bir yana bırakırsak, bu toplantılar — özellikle tiyatro konusunda— bizi yeni gelişmelere götürecektir bir umut kapısı olarak görünüyordu. Hele tiyatronun bugün içinde bulunduğumuz kültür kalkınmasının baş oyuncusu olarak kullanılması düşüncesi de bu toplantılara yeni bir hava verebilecekti. Yurt çapında bir kültür kalkınması — ekonomik kalkınma atılımında temeli kurması yönünden — dikkatli bir plânlama gerektiriyordu. Kültür kalkınmasının plânlanması üzerine (bu satırların yazarı da içinde olmak üzere) iki yıldan beri seri yazılar yazılmaktaydı. Sonunda ilgili Bakanlık da bunun önemini anlamış ve böyle bir kurulu toplamayı önemli bulmuştur.

Ne var ki, Bakanlık sorumlularının plâncılar ile iyi niyetle hazırladıkları üye listesi sonradan belli bazı kimselerin sansürüne uğramış ve hiç bir gerekçeyle dayandırılmadan listede adları silinmişti. Özelikle adı duyulmuş genç sanatçıları, incelemecileri yazarları ve dergicileri saf dışı eden bu listeye karşı birden geniş çapta bir ayaklanma olmuştur. Bu haklı çıkışlar yazılarla, bildirimlerle anlatılmaya çalışılmış ve Bakanlığın dikkati çekilmisti. Böylece, kurul toplantılarına kültür konusu üzerinde önemle eğilen birçok sanatçı, yazar ve dergici olmadan başlanılmıştı.

Buna karşılık, bir bölüm üyelerin hiçbir sorun üzerinde hazırlanmadan, ama kendi durumları üzer-

inde kuşkulu bir yolda, ön yargılarla toplantılara katılmış olması da danışma kurulunun ilk gününü tehlikeye sokmuştu. Ama bu hava ertesi gün değişti ve olumlu kararlar alınabildi.

Danışma Kurulu Başkanlığına ilk gün üç bildiri sunuldu. Bunlardan biri yirmi yedi imza ile önemli imzaları taşıyan bir bildiriydi. Bu bildirin üçüncü maddesi şöyleydi :

«Böyle bir kurultay gerçekten toplanmak isteniyorsa :

- Bütün kültür kollarını ve sanat dallarını kapsaması,**
- Çeşitli düşünce ve inançta olan yetkili kişilerin demokratik düzene uygun bir şekilde seçilmeleri,**
- Kültür ve sanat kollarının ülkemizin gerçeklerini göz önünde tutarak bu topluma yararlı bir duruma getirilecek şekilde görevlendirilirdilmesi ve sorumluluğunun da yüklenilmesi gerekir kanısındayız.»**

Türk Müziği üzerine olan ikinci bildirimden sonra, bir broşür biçiminde hazırlanmış üçüncü bildiri bilimsel bir hava taşıyordu. Ankaralı genç sanatçılar ve yazarlar tarafından hazırlanan bu bildiri, önce kuşkulu kişiler tarafından çekingenlikle karşılanmasına rağmen, az zamanda danışma kurulunun havasını değiştirerek üyeleri yönetmeye başladı. Aslında bu bildiri yirmi yedi imzayla gelen kısa bildirin bilimsel yanını tamamlıyordu. Çünkü birinci bildirin üçüncü maddesinde öngörülen tutum bu bildirin çıkış noktasıydı. Bu bildirimde istenilenlerin yüzde doksan

linol oyma

Giden var mı yazıklara, bu nası gün,
Korku nerde ve hangi?
Kanal kanal damarlarım bir deltaya yöneldi;
Zor geliyor durduk yerde ölümün,
Önün sıra, gece delim.
Yağların gölgeleri.

Kol gezemez gayri linol oyma yalnızlık,
Koyu bir gül horgörüyor yonulur.
Alıp veremedikleri nedir aydınlıklarla?
Görünümlerine sabah suları ayna
Alaca yağların,
Eylemlerine yengi ünlemeleri tanık.

asıl kent

Ne var koyun koyuna uyuyorlarsa daha?
Zorbeğenirin biri aydınlıktan olunca
Puslu kaldırımlarda gezinir ve bakınır,
Tutar üstüne üstlük güven verir yalnızca;
Kimdir, derin biri mi, bilge mi, tanrı mıdır?

Bu bulvarlar hep böyle gece yarılarında,
Hep böyle katılmaklı gülmelerle ölünür,
Giyimeden urbalar, togalar, sır olunur;
Aynı dağ, kanasa da hergün yeni bir yara.

Hey radya antenleri, çapraz kurutmahıklar!
Tarih kokan o kenti görün bakalım bir de,
Damlar, arka duvarlar ve ötede beride.

Osman Numan BARANUS

ya da doksan beşi sonunda kurul üyelerinin bazan tamamı, bazan da çoğunluğu tarafından kabul edildiğinden ben en çok bu bildirin özünde durmayı doğru buluyorum.

Bu bildiri incelemesine şu sözlerle girer «Önce belirtmek gerekir ki, meselelerimiz kişiler çevresinde değil, çözüm getiren düşünceler çevresinde birlik olmamızı zorunlu kılmaktadır. Çünkü bunlar, birbirinden ayrı meseleler değil, genel bir meselenin içiçe geçmiş yönleri ve parçalarıdır; bunlar da kısmi ve geçici teklif ve tedbirlerle çözümlenemez. Bu sebeple ilgililerin belirli bir temel görüş çevresinde birleşmesinin her konuya bütüncü ve gerçekçi bir açıdan bakılmasının ve elbirliğiyle meselelere köklü bir çözüm aranmasının gerekli ve zorunlu olduğuna inanıyoruz.»

Önemli sorunlara aydınlık bir kafa ve gerekli olan ciddilik ile giren bu bildiri, kişilerin çevresinde değil, «düşüncelerin çevresinde» olmayı öngörerek ön yargıyla gelen birtakım üyelere de yol göstermiş

oluyordu. Bu bildirin sloganı : YURT ÇAPINDA KÖKLÜ SANAT KALKINMASI» dir. Toplumsal yapımızdaki büyük dengesizlik, merkezlerle Anadolu halkı arasında bir boşluğun olması, şimdiye kadar bütün yurdumuzu kaplıyan bir sanat ve kültür plânlaşmasının yapılmamış oluşundan ileri gelir. İşte bu bildiri, çalışmaya bu açıdan girdiği için büyük bir önem taşıyordu. Devlet tarafından paraca desteklenen sanat ve kültür kurumlarının dengeli bir yolda bütün yurt yüzeyinde yaygın olmaları, halkın yaşayışı ile yurt sorunlarından uzak kalmış olmaları kültürümüzü yozlaştırmaktadır. Böylece, devletçe yapılan önemli yardım da sadece birkaç büyük kentin tekelinde kalmaktadır. Bunun içinde, bildirin «yurt çapında» bir kalkınmanın önemi üzerinde durması, şimdiye kadar olmayan (ve bunun için de darımadığımız olan) sanat ve kültür hayatımızı belli bir tutum içine sokacak, ülkemize yararlı bir duruma getirecektir. Ne yazık ki, belli bazı kimseler «yurt çapında köklü sanat kalkınması» düşüncesini «parlak bir fikir» diyerek alaya almak cüretini bile göstermişlerdir. Neyse ki, bu tipteki «opportunist» kimseler gittikçe eksilmekte ve kendilerini yok olmaya mahkûm etmektedirler.

Daha önceleri birkaç yazımda tekrar tekrar belirttiğim gibi, ülkemizi yüceltecek ve geliştirecek olan ekonomik kalkınma ancak plânlı bir kültür kalkınmasıyla başarılabilir. İşte bildirin ereği bu yönden Türkiye'nin gerçeklerini dile getiren, doğru ve açık tanımlamalara yer veren gerçekçi bir görüş getiriyordu.

Bu olumlu bildirin yurt çapında, köklü kalkınmasında önerdiği dört hedef vardı :

1. Türk müzik ve temsil eserlerinin yaratılması,
2. Türk eserlerinin ve evrensel değerdeki eserlerin sürekli temsil ve konserlerle bütün yurt yüzeyinde yayılır ve yaşanılır olması,
3. Gereken sayıda ve yeterlikte sanatçılar yetiştirilmesi ve bu yoldan yeni icra organlarının ortaya çıkarılması,
4. Sorunların çözümlenebilmesi, ereğin gerçekleştirilebilmesi ve hedeflere ulaşılabilmesi için konuyla ilgili kurumlar ve yeni bir örgüt kurulması...

Yazar ve besteci yetişmesi yönünden ilgili kurumların bütçelerine bir de yaratma akçeleri konmasını gerekli bulan bildiri, aynı zamanda 5856 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 42. maddesinde öngörülen mesleki birliklerin, madde uyarınca Adalet ve Millî Eğitim Bakanlıkları tarafından en kısa bir süre içinde kurulmasını öngörüyordu. Gerçekten bugüne dek bir türlü uygulanamıyan Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun bir an önce etkin duruma gelmesi, kültür davamızdaki birçok boşlukları dolduracağı gibi, kültür kalkınmasına yardımcı bir araç olarak gücünü her an belli edecektir. En basitinden, bugüne dek —garip bir anlayışla— saygı duyulmayan telif hakkı bir anlam kazanacağı gibi, bu kanunun uygulanmasıyla sanat korsanlıklarının da önü alınacaktır.

Türk eserlerinin ve evrensel değerdeki eserlerin yurt yüzeyine yayılmasına gelince... Her sanat ve kültür kuruluşunun yerleşik görevleri yanısıra gezici gö-

yaşamının serseriliği

revler alması bildirinin öngördüğü başka bir şart, Bu kuruluşların çevrelerine olan yararları, mümkün olduğu kadar çok sayıda insana yönelmelidir. Bunun için de, devletin desteğiyle halka ve okullara parasız konserler ve temsiller verilmelidir. Sanat ve kültür kurumlarının yerleşik ve gezici görevlerinde yarar sağlayabilmek için bu konuyla ilgili bir plânlama şubesinin örgütlenmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Böylece, bugün Millî Eğitim Bakanlığının, ama yarın mutlaka bir Kültür Bakanlığının bünyesi içinde Kültür ve Sanat Faaliyetleri Plânlama bölümünün bulunması gerekmektedir.

Bugüne kadar, hemen her konuda olduğu gibi, sanat ve kültür hayatımız da tutumu olmayan, dağınık bir anlayışın kurbanı olmaktadır. Devletin yardımı, yukarıda da belirttiğim gibi, ancak bu ülkenin birkaç büyük kentnin yararına kadar uzanabilmiştir. Örneğin, bugün (Anadolu turnelerine rağmen) Devlet Tiyatrosunun faaliyeti çok küçük miktarda halka yönelebilmektedir. Bugüne kadar elde ettiğimiz sonuç Devlet Tiyatrosunun yalnızca bir tek kenti dolduran bir kurum olmasıdır. Seyirci miktarı yönünden en iyi dönemlerden biri olan 1959-1960 dönemine göz gezdirirsek oynanan 15 tiyatro eserini (opera, operet ve baleler dışında) 230058 kişinin seyretmiş olduğunu görürüz. Bu da eser başına 15358 seyirci düşürür. Bu miktar ise — Türkiye'nin 1970 yılındaki nüfusu oranında — aşağı yukarı binde 5 nisbetinde bir yarar sağlandığını açıklar. Devlet eliyle yönetilen bir tiyatronun, böylece, yurt çapında bir yarar sağlaması bir yana, gerektiği miktarda seyirciye yönelemediğini izlemek kolaydır. Devlet Tiyatrosunun Ankara dışına yaptığı birkaç turne bile bu miktarı arttırmıştır. Bu kurumun aynı dönem içinde yaptığı turnede 1 oyuna 163175 seyirci düşmektedir ki, bu da oranı yüzde 6 ya çıkarmaktadır. Ama bu da yeterli değildir.

Plânlama ve belli bir tutumun olmamasından doğan başka bir durum da İstanbul'da sanki yüz yıllardan beri yapılmakta olan ve bir türlü bitmeyen Opera ve Tiyatro binasıdır. Bittiğinde 80 milyonu da yutmuş durumda olacak bu yapı, bugünün Türkiye'sinin ekonomik durumu yanında bir gösteriş ve büyük bir lüksten başka bir şey değildir. Söz gelişi, 80 milyon ile bir tek yerde bir yapı yapmaktansa, yurdumuzun dört bir yanında küçük çapta, kültür merkezleri görevinde olabilecek, belki 80 tiyatro binası yapılabirdi...

İşte bütün bu plânsızlıkların önlenmesi ve yurdumuz için en çok yarar sağlayacak tutumu bulmak için bir kültür ve sanat plânlama örgütüne ivedilikle ihtiyaç vardır.

Yurt çapında yayılmayı gerçekleştirebilmek için önce Bölge Tiyatrolarını değil, bölgelerin yetiştirici kurumlarını ve okullarını kurmak gerekir. Uzun vadede bir plâna dayanan bu tutum ise bölge tiyatrolarını gerçekleştirecek tek yoldur. Çünkü devletin ereği, bölgelerde sadece perdesini açıp kapayan tiyatrolar kurmak değil, o bölgelerin halkına tiyatro ile birlikte kültür kalkınmasını yürütecek kültür merkezleri açmak olmalıdır. Oysa bugünkü durumda, eldeki yarım, eksik yetiştirici kurumlarla bölge tiyatrolarını kur-

Oynar çocuk gözleri güneşli bir salıncak
O biten salıncak, o hiç başlamayan
Yere dökülüp kırılmış bir gökyüzü
Herşey değişir sonra işte bir ikindi
İşte bir akşam, bir sokak, bir kedi
Güneşin dağıldığı hiç kimsenin olmayan
O sarışın kıyıda hiç kimsenin olmayan
Değişir kentler, oda'lar, değişir sevi

İşte ardımda yaşamamın serseriliği
İşte günaydınlar, nasılsınız? boş bir hoşçakal
Uzanan raylar uzanan raylar uzanan raylar
Derken karnımı doyurup yürüdüm bir gündüzü
Bana elinizi verin öyle dar ki odalar
Yollar öyle uzun ki, öyle kısa ki, yollar yok
Bu parkı seversiniz, gülmeyi seversiniz
Bitmeyen ayak sesleri herkesin herkese gittiği
Ve kimsenin kimseye olmadığı sokaklar
Elinizi istemiyorum sizin eliniz yok
Sizin gözleriniz yok ben cansıkıntısıyım

Değişir herşey trenler, yaz günleri
Tepeler ovalar kadınlar, değişir sevi
Siz benim neyimsiniz, neyin nesiyim ben
Düşünüyorum.. o halde iş değil benimkisi
Sonra bir parça Faust oluyorum
Şeytana uyuyorum oyunların en güzeli
Yeniden yollar, kentler, odalar
Bir aşk mektubu, şişe kırığı, bir dilim ekme
Ve durmadan günlerin çemberinde yürümek

Kemal BURKAY

mak imkânsızdır. Bunun için, Ankara'da bulunan ve nisbeten daha iyi durumda olan Devlet Konservatuvarı genişletilerek bölgelere yetiştirici sağlayacak bir «ana konservatuvar» durumuna getirilmelidir. Bunun için de, Ankara Devlet Konservatuvarının daha kullanışlı bir yapıya kavuşturulması ve örgütünün yeniden düzenlenmesi gerekir. Bu arada Ankara Üniversitesi Tiyatro Kürsüsü de, Anadolu'nun çeşitli bölgelerine öğretmen, eğitmen, yönetici ve dramaturg sağlayan yetiştirici bir kurum olarak düşünülmeli ve buna göre plânlama içine alınmalıdır.

Yine biz bildiriye dönelim... Kültür kalkınmamızda ve geleneğimizi sürdürüp sağlamlaştırmakta kurulması gereken önemli kurumlar arasında bildiri şu adları veriyor: Türk Sanatları Araştırma ve Yayma Kurumu, Türkiye Nota Basımevi ve Türkiye Çalgı Yapımevi. Müzik ve temsil faaliyetlerini bilimsel bir ilerlemeye sokabilmek için bir araştırma merkezi olacak olan Türk Sanatları Araştırma ve Yayma Kurumu önemli bir kuruluş olarak önümüze çıkarıyor.

(29. Sayfada)

BİR SORUYU DUYMAK

ahmet oktay

Ö

lüyü ve yası geçti.

upuzun ağlayıcılar sırasıyla sırasıyla
hafızlarla mühürlü günü,
billür çocuk korolarını kaçırın
gecesel bir kadının yüzünü
geçti ve artık ödeşildi.
Yargılayamaz ve soramaz kan
niye çektirilmiş bir yağünü resmi
resimde ohmayan akrabalar
ve çevrelenmiş yıkayıcılar
Ağıt göğünü madenle damgalayan
içi : çok trenli bir gar.
Ve ağlayıcılar sırasıyla töreni
herhangi bir şey, örneğin
bir sayım sorusu gibi
cevapsız bırakmak,
birikmiş korkunun sözdizimini de
ıslak maviliği de tırpanlar.

Ölü ve anısı, Bütün anılar :
uykulu köşk, sedef işleme saat
yayılırdı buğusu adaçayının,
kırılan uçurtması ve kırılan ok
küsülmüş bayram sabahının
ve dönerek güzün bitirildiği bahçede
o çılgın bileyi taşının
çıkırığa vuran öğlenin.

Öğle. Çıkrık. Bileyi taşı
birden şarkıyı bölen bir anıltı:

«herkes öğle uykusundaydı
yumulu gözkapaklarımın altı
uzak, tılsımlı bir ses
barudî bir orman
ve yakalamıştı babam»

Ey hem yargıç, hem savcı olanın anıtı
ki her yabancı korkunçtur biraz
yani üzgüyle bakılan bir yabancı.
Ama geçilince artık
törenle sesi kısılan kargışın
fışkıran, donan bir yanardağın
ne denebilir adına?

Anılar ablukada.
Süresiz bir sürgünü durmadan
cevapsız bir soruyla da olsa.
Artık bedeni mumyalar lâterna
ve biten bir cümle, bir kadeh
hüznüne yaslanmış bir ihtiyar
karışır gecenin örgütlenmiş korkusuna,

yoksul, üzüntülü, işten çıkarılmış
söz loncasının afyonuna.
Ve yükseldikçe titreşimi bir ud telinin
kocamış bir operetçinin
yükseldikçe
soluyan ve avlanan atardamar
yeniden kargışlar töreni
kendini haklı kılar.

Ve bazan bir ağırceza duruşmasına
savcı apaçık bir idam der.
sanık sallanır. Rengi safrana döner
dışındadır birden uğultulu duvarların.
Tenha bir ramazan meyhanesi görür
topal bir ihtiyarı kaldırımı tıkayan.
İdamın öz gerçeği değil, düşünmez
idam sözcüğüdür onu donduran,
iki jandarmanın erini, mübaşiri
saatlerin geçtiğini unutturan.
İşte böylesine bir duyguyla
sabaha karşı bir yıldırım telgrafı
parkede çıplak ayaklarınız,
belki de gizli bir suçun utanc:
yani kin ve korkuyla.

Alan işte o'dur ablukaya,
o'dur kanı bileyen yüz.
Çünkü her yerededir, evlerde
girip çıkılan kahvelerde
ölülerle dargınlık.

Ey öldü. Ey artık
kurtuldun ve bağışlandı sana
bu yenen gövden.
Gergin İkon resimlerine
bütün dünyasal işkencelere
penislere dönen
bu büyük dönen.

Döndüm
dinleyerek herkesin bakışında
acımin binlerce yankısını
ve sorarak
bana da vadolonmuş toprağımı;
ne yaptıklarını gece karakollarında
yüzümün en çocuk parçasını.
Soğuk otel odalarının
öksüz bir yalnızlığın
körlenmiş kasaturasını
ve eski türkçe rubailer yazan

haçakçılık öyküleri anlatan.
emekli gümrük memuru oğlancıları.
Tüccarlar, parabasicılar
«emraz-ı zühreviye» koridorları
ve kanun koyucular,
hiç kimse cevaplamadı.

Evlerde sofralar toplandı
ekmek kırıntıları. Bir dua
bir okul karnesi. Çünkü karar saati
verilen karar ve onaylanan :
kimse iskambil oynamıyacak
ve armonika çalmıyacak
çünkü ölünün ardındayız halâ,
ki budur işte hüznün
o Tanrısal olan ya da Tanrıça.
Kimse gülmiyecek ve kimse geçemez
gece tutuldu babalar tarafından,
telâş bir yanımızdır ki, bir bardak kırar
anne. Ey durgun yaz bulutu
sorulmayan ama kendini kuran bir soru :
şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?
Söndürülen bir sigaranın ardından
nerdendi bu suvari kırbaçı
ve birazdan kim suçlanacak?

Durmadan soruluyor bu soru
durmadan sorulacak.
İyi anımsayın ey tanıklar
birlikte içtiğimiz şarabı
bu bardağı garsonun kırğını
adımızı - soyadımızı.
Çünkü her tanık suçlu olacak
belki de sabaha varmadan,
bu dosyaları kimin tuttuğunu
maddelenmiş ayrıntıları anlamadan.

Suçlu. Suçlular. Suçlanmak
ya kapıyı açarken, kapıyı
açılır. Ardından intiharlar
aşkı şaşkırtan bir güz şiiri
artık unutulmuş bir anda
sözcükler ve arama emirleri çıkar.
Ya da kendini karanlığa katan bir **aldanmış**
ki gözleriyle korkunç bir kuğudur,
ve bir resmi yarım bıraktırarak
her dünyasal olan suçlanacak.

Suçlandım ve katıldım törene
kesinleşmiş yargıya aldırılmayarak.
Düşümde bana ilk kez sürtünen
boyna o ıslak geyik burnunu
cezalandırılmış çocukluğumu
ve kırbaçı, bıyıkları
askerlik yıllarının kürtçe şarkılarına
büyük cezacıyı

ve bedenimin yaralarını andım.
İş yapmaz cambazhaneler
ve çadır tiyatrolarının
sen güzel yüzlü çığırkanı,
kendini dünyaya sunan
ve öğrenen dünyadan :

andım uzayan tören boyunca
boyna andım. Yargı korkutmadı
ve yorgun yüreğim bağışlandı bana.

Ey rumları çoğaltan lâterna
ey duruşmayı karıştıran.
Şimdi bir kadının karaduygusu
geceyi yenen çılgınlık
bir suya sarkan balkondan.
Komşular görür. Ve bir çocuk güncesinin
açılan ilk sayfasında
kocaman yazılarla
«kırmızı saçlı gelin
yağmur yeni dinmişti
bir mor salkım kümesinin
çevrelediği balkonda»
Dururken kanın acıyla sunduğu
ikide bir küsülen komşularla
hangi yürek bağışlanabilir
yani kim bağışlıyabilir onu?
yükseltilen sorularla.

Sorular. Bitmeyen sorularımız.

Bağışlandı. Onlar baktı. Ağlamadım.

Sanki niye ağlamıyalım?

Üçüncü yılında kaçtı karım
sararak kızlık resimlerini, metuplarını;
udumun tellerini kopararak
kristal rakı kadehimi kırarak.
Kaçması değil düşmanlığı dokundu bana,
bahriyeye girmek istedim
kendimi içkiye verdim;
bahriye, açık deniz, sürgün kara.
Kim üzülebilir? Niye ağlamıyalım
çocuksuz kalmış bir operetçinin
masalara kapanan yaşamına?
Halâ upuzun dehşeti
o kızgın ağustos öğlesinin
teli kaç kez değişmiş udumda.
Söviyorum otobüs camını hohlayınca
uçuşan ilk karı görmüş
yüzlere operet şarkısına.
Şarkılar ve eski vodvilciler
ki rahmetli büyük Hazım'ın,
unutuldu. Niye ağlamıyalım?
izinli bahriye erlerine
kırmızı kurdelelere ve geceye;
ki vurduracaktır birgün cellâtlarına
gece
bu büyük puşt.

Sen ölü. Sen orda dur
kargışlı karanlıkta
ağulu suda.
Toprağa dönme
rahime dönme,
ki sen, bir cinayet tasarısında
sen ölü.

Ve bir karakol kapısının dışında
herşey birden olur. Bir su

kimse izleyemez nereye, ama götürür
korkulu bir yüzü. Ey yüz
ey işkencelerin ortasındaki tansık
ve tutanakların.
Ey hayır diyen. Ve ey yalnızlık
dilinde bütün yalvaçların.

Bir imge yaratılabilir her sestem
bir çağırış. O kadar bir yankı :
Bay Polis. Bay Soru. Bay Hüzmün
şimdi bu tutuklu yüzler ne olacak
ıvır-zıvır. Bu bozuk paralar?
Yazalım :
prezervatif, bir dudak boyası.
Ey anlatsız yazıcılar
dinleyicileri çoğalan bir sütgünün
soruşturulan ev adresi saklanamaz;
ya kısır bir kadın
ya zorlanan bir tırnak
onu mutlaka adlandırarak.

Adlandırma. Bir alan daralıyor
çıplak bir gövde. Çıplak kan. Çıplak
bir imgelem :
ey hor görülen karakollarda
ormansız bırakılan, Yani penis,
uygunsuz ve yorgun bütün aşkların
ki herkes yanılabilir.
Adlandırma. Bazan katili sen
göge ve suya bakmanın.

Ama neden o cevapsız soruyu
freskleri ansitan bir kadın
o soruyu,
İsteksiz bir doğumun korkusuyla :
şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?
Oysa herşey yargılanmıştır odada
ve inmiştir geçerek camı
daha kalın bir çığılığı,
gece
bu büyük puşt,

otelleri, ermeni pansiyonları
veresiye konyakları ve kutsal
çünkü yazılmışlardır acıyla
okunmayan betikleri derleyen
bozgunumu sürdüren saplantı.

Sanki kızışmış bir kedi bağırırdı
yayılan bir yangına
pancurlar açılırdı.
Pancurlar, uykulu köşk, kürtçe şarkılar
ve bir suvari kılıbaci.
Unutmak istiyordum oysa
balkondan düşen babamı
ve artık Başkaldırmayanı.
Dergileri ve fotoğrafları yırttım
kadın çoraplarına, eliğine merak sardım
eski paralardan yapılan boncuklara.
Bendim : korku halinde bir tetik
ki okşatırdım komşu çocuklarına
ve düşerdi sonra babam ve suvari kılıbaci

tahta balkondan. Görüyordum bakınca
bendim kargışı bir cesetle yansılayan,
bendim iten gizemli bir utku çınlayışıyla
bir yabancıyı üzüyle anımsanan
ki, her yabancı korkunçtur biraz
çünkü bakar. Ve bakmaktadır

bizi asıl koğuşturan
ıslanmış bir sinema kuyruğunda
ucuz bir şarapçı dükkânında
işsizi çoğaltılmış bir parkta
birini mutlaka mimledi bakmak.

Onmaz sayrılık. Vazgeçmez uğru
ilk ay'ın, yoksul hizmetçilerin
ve penislerin kargaşasından
ve bütün ulusal bayramlarda
ve özel kuruluşmalarda
ağuyu ve hançeri elden bırakmayan
park.

Şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?
bu çoğul soruyu anımsayın,

törenlerin bittiğini,
bir başka gövdeyle irkilen gövdemizi
savaş alanlarına, yataklara
betiklere sığışan bu bitimliliği;
ve bir gün — tam uzanıyordunuz tokmağa
bir yüzü okşuyordunuz
o aldanıp durmanın yontusunu
«hiç görmedim, tanımıyorum
bu kimin eli? Kimin bu?»
yani dehşet dediğinizi
atan nabzınız gibi duyarak;
bu tekil soruyu anımsayın

Acısıyla o müthiş kargaşanın
manastıra girmeyi tasarladım
manastıra, manastıra
ki Hamlet'ten karışan bir mısra.
Ama yapamadım, hem dayanamazdım
o oruçlara, hücre dualarına,
yüzüme yargımı mihlayarak
dünyaya döndüm. Bu dünyaya.
Ve şimdi kargışım mühürlü günü
çeviriyor bir sözcük tipisine
bir cinayete örneğin
uyandırdığım bir penise.

Uyandır. Ama lâternacı nerde?
bilmez mi bir yer'erde durmayı hiç
lâternacılar ve kadınlar?
Kadınlar mı? Sararak mektuplarımı,
duvarda küflenmiş bir saat kadranı
kırık ayaklı bir hasır koltuk.
Uyandır. On yıldır yalnızlığı
bir kadeh. Kapanacak birazdan
Hamidiye'yi ve denizi unuttuk
rahmetli Hazım'ı büyük operetçi
ve Otello Kâmil'i
ve çocuk bahçelerini

unuttuk. Çünkü telâştan
ve sokaklardan.

Bir Emirgân otobüsü kaçıyor
farkedilmemiş kozhelvacılarıyla
kırmızı bir eylül kaçıyor. Eylül
sen ki bir kristal kahkahayı
ve bir mısrayı — Ey Halûk
o müthiş tarrakayı
getiren.

Eylül ki — bir kadeh daha
yapraksız bir göğü çizerek
bir cinayetin kendisine benzeyen.

Uyandır. Artık dönülemez eylül'e
ve sana ey Franz Lehar,
yolları tıkayan menekşelere
ve bir dükkâna. Küçümen çiçekçi
sarkık gözkapaklarıyla, Tezgâhın ardında
kaynayan semaver, eski fonograf
sakallarıyla 917 devrimcileri
ki sürgünü betimlerdi
korkudan apansız ölüme geçer gibi.
ve bir ipin ucunda sallanan
kırlangıca benzer bir kuş?
Uç artık ey kuş. Eylül bitti.
uç göklere, uç yapma uydulara
düş ve parçalan. Ama durma.
Ve uyandır sen. Ne yapılsa boş
edimdir asıl belirleyen bizi

Ölüyü ve yası geçti
ve artık ödeşildi.

Edimdir tanımlayan bizi
gövdenin onmaz deliliğini
ve yüreğin erkekliğini.

Onu öldürebilirdim ya da kendimi,
insan bir karar verir, sokağa çıkar
bir taksi geçer yanından. Son rakkamı kaç
bir mi? yedi mi? Ayrıntılar deme
birden etkiler kararı ayrıntılar;
koşuşan çocuklar

okuldan çıkıyor örneğin. İşte bu,
bir fotoğrafçı köşeyi döner dönmez
çerçevesi bir nikâh resmi;
boşalan tunel kalabalığı, bir uğultu
gelen ve dönen tramvaylar
ya da banyo musluğunun şırıltısıyla
insan durumu apaçık kavrar
artık durmadan büyütür bir soruyu.

Yani, şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?
Ben de sordum kaç kereler.
Babamı öldürüp uyandığında hele
ve karakola ilk düştüğümde,
sanki bir korkuluğa saldıran
binlerce aç kargaydı
şimdi ne olacak
şimdi ne olacak
şimdi ne olacak?

Evet. Ya biz soracağız
ya bize sorulacak.
İşte bir tören bitti
bir eylül bitti.

Yani koğuşursa da gözleriyle
yine de bizi tanımlayan kalabalık
ve o tozlanmış gökle
aramızda bağıntı kuran son kuş
bitti.

İşte uzayıp gidiyor içimizde
ıpsız bir çölün garipliği.

Ses. Ses. Yalnızca ses var
yükseltilen ses ve yadsıyan
ve usa gelmez betimlemelerle
gövdelere ve ölüme saldıran.
Çünkü çöldeyim ben. Yüzbin çölde
suçlu, sürgün ve nedense öldürülmeyen
ama hergün sorguya çekilen
ve acıları denetlenen.

Çılgımın kan rengi verirdi göge
ve nerdeydi, toprağım nerdeydi?
Ve ne çok şey ansırdım. Ne çok şey, ne çok şey
alınan bir andaç, leylâksı bir öpüş
bir trafik arabası, bir kol saati
sevecen bir kadın. Öyle işte
içimde binlerce ölünün izlenimi.

Demek lâternacı gitti. Kadımlar
on yıl önce. Ve uyandır sen
Tanrım Herşey nasıl soluyor birden?
bir kimlik cüzdanı
ya da bir koltuğun o sevilmiş rengi.
Elbette, Bir kimlik cüzdanı ya
hatâ kimliğin ta kendi
soluyordur. Çünkü solar
tutanaklar, bordrolar
ve askerlik belgeleri,
Tanrım. Nasıl susturacağız içimizde
ağlayan çocuk seslerini?
Ya da on yıl önce, Ya da dün, Ya da
uyandır sen, eylül yok nasıl olsa
eylül bitti, eylül bitti, eylül bitti.

Yargı korkutmadı tören boyunca
yorgun yüreğim bağışlandı bana.

Ne dedin? Duymadım. Dalgınım çok
yalnız bırakma bu gece beni.

Korkuyoruz geceye tek girmekten
korkuyoruz gecenin korkusundan
korkuyoruz gecenin korkusundaki
o müthiş can acısından

Süreriz bir sürgünü durmadan
cevapsız bir soruyla da olsa.

Bize gidelim mi?
burası birazdan kapanacak?

İşte yeniden başlıyoruz :

şimdi ne olacak? Şimdi ne olacak?

SÂTI ERİŞENLER

Hüseyin Rahmi'yi Okurken

V

HÜSEYİN RAHMİDE AŞK III

1 — AŞKIN ETMENLERİ :

«İcab-ı tabiatle» tensel ya da tinsel «tatminsizlikten» ya da «bıkkınlıktan» ötürü sevmeye hazır bir duruma gelen gönüllerde bir olay, bir ruhsal durum kaçınılmaz aşkı tutuşturur :

Karşı tarafın gençliği ve güzelliği (Mürebbiye, 9.S; Metres, 166.S; Tesadüf, 117.S; Nimet-Şinas, 85.S; Sevda Peşinde, 116.S; Toraman, 39.S; Son Arzu, 30-31.S; Cehennemlik 138.S; Tebessüm-ü Elem, 135.S; Tutuşmuş Gönüller, 87.S; Billur Kalp, 385-407.S; Evlere Şenlik Kaynanam Nasıl Kudurdu, 10.S; Muhabbet Tılsımı, 32-33.S; Kokotlar Mektebi, 23-221.S);

Karşı tarafın inceliği, zarıflığı, sanatçılığı ve giyim kuşamı (Tutuşmuş Gönüller, 320-325.S; Tebessüm-ü Elem, 215.S);

Aşağılık duygusunun tepkisi (Metres, 48,63,49,164,176,193.S);

Öc almak isteği (Metres, 199.S; Şipsevdi, 447.S; Tebessüm-ü Elem, 367.S; Cehennemlik, 128.S; Muhabbet Tılsımı, 227-231.S; Kokotlar Mektebi, 267.S; Utanmaz Adam, 207.S);

Karşı tarafın kaçması (Bir Muadele-i Sevda, 54.S; Muhabbet Tılsımı, 292.S);

Birbirinin yakınında bulunmak (İffet, 121.S; Nimet Şinas, 99-102.S; Cehennemlik, 177.S);

Görenek, eğlence ve avunma isteği (Şipsevdi, 262.S; Son Arzu; 70,71,98.S; Tutuşmuş Gönüller, 53-63.S; Cehennemlik, 147.S; Muhabbet Tılsımı, 162.S);

Rastlantı (Tesadüf, 116-133.S; Sevda Peşinde, 117-129.S; Toraman, 104.S);

Çok düşünme, etkilenme Cehennem-

lik, 271.S; Metres, 54,163.S; Tebessüm-ü Elem, 237.S; Kokotlar Mektebi 508.S);

Alkol (Nimetşinas, 124.S; Cehennemlik, 133, 149, 172, S);

Açık saçık görünüş (Cehennemlik, Doğanın güzelliği (Cehennemlik, 287, S; Billur Kalb, 407,S);

2 — İLK KARŞILAŞMA :

Yerleri :

a) **Açık Hava** (Kır, deniz, çamlık) (Metres, 166.S; Cehennemlik, 235.S; Tebessüm-ü Elem, 199.S);

b) **«Seyranlar** (Şipsevdi, 262.S; Tebessüm-ü Elem, 214.S; Son Arzu, 21.S);

c) **Sokaklar** (Sevda Peşinde, 123,116.S; Metres, 202.S; Muhabbet Tılsımı, 146.S; Kokotlar Mektebi, 283.S; Tutuşmuş Gönüller, 55.S.)

d) **Gizli evler** (Tesadüf, 115.S; Tebessüm-ü Elem, 235.S; Toraman, 103.S; Kokotlar Mektebi, 94.S)

e) **Bildik evleri** (Toraman, 40.S; Tutuşmuş Gönüller, 325.S; Billur Kalb, 385.S)

f) **Aile çevresi** (İffet, 177,182.S; Mürebbiye, 7,41.S; Bir Muadele-i Sevda, 22.S; Nimetşinas, 83.S; Toraman, 103.S; Cehennemlik, 149,133,552.S; Muhabbet Tılsımı, 40,92.S; Hazan Bülbülü, 177.S; Utanmaz Adam, 286.S; Billur Kalb, 385.S.)

g) **Telefon** (Tutuşmuş Gönüller, 29.S)

a) **Rastlaşmalar** (Metres, 202.S; Şipsevdi, 262.S; Sevda Peşinde, 116.S; Son Arzu, 21.S; Cehennemlik 235.S; Tebessüm-ü Elem, 199, 215, 217, S; Muhabbet Tılsımı, 146, S; Kokotlar Mektebi 283.S;

Şekilleri :

b) **Bakışmalar, gülüşmeler işaretleşmeler**, (Şipsevdi, 165.262.S; Sevda Peşinde, 116 117.S; Son Arzu, 21-33.S; Cehennemlik, 235.236,134, 545.S; Muhabbet Tılsımı, 147. S; Kokotlar Mektebi, 285.S.)

c) **Nezakete davranış** (Tebessüm-ü Elem, 217.S)

d) **Şövalyeye bir davranış** (Billur Kalb, 379-383.S.)

3 — İLÂN-I AŞK :

a) **Söz atma** (Bir Muadele-i Sevda, 56-63.S; Şipsevdi, 263.S; Son Arzu, 22,63.S; Muhabbet Tılsımı, 56-63.S; Tebessüm-ü Elem, 212.S)

b) **Kolonya sıkmak, çiçek atmak, pislik atmak** (Son Arzu, 54,63.S)

c) **Sarkıntılık ve saldırımlar (Tevavüzler** (Son Arzu, 19,20,54,57,63.S; Bir Muadele-i Sevda, 56-63.S; Şipsevdi, 440.S; Nimetşinas, 124.S; Ben Deli miyim? 115.S)

d) **Ağlamak, sevgilinin ayaklarına kapanmak** (Mürebbiye, 80.S; Cehennemlik, 295.S; 558.S)

e) **Aşk mektupları** (Zarf, kağıt, çiçek şeklindedir ya da çiçeklidir: «Leylâki, keten bezine benzeyen, irice, dolgun bir zarf» (Tebessüm-ü Elem, 317.S); «Şeklen murabbaa yakın», (Bir muadele-i Sevda, 120.S); «Kabartma zambaklı kağıt» (Son Arzu, 66.S) «Leylâk salkımına benzer» (Metres, 156.S); «Zambakla kamelyadan müteşekkil bir çiçek demetine benzeyen bir zarf» (Metres, 173.S); «Zarfın örneği çiçekli bir kağıt» (Metres, 174.S); «Gayet ciddi bir İngiliz tahrirliği» (Cehennemlik, 236.S)

Kokusu, esans kôkar: «Beyaz leylâk hülâsa-sı» (Bir Muadele-i Sevda, 120.S); «Tıpkı zambak gibi» (Metres, 206.S)

Mürekkebi, kırmızıdır: «Alev rengi sırâ mürekkebiyle» (Tebessüm-ü Elem, 317.S); «kırmızı mürekkep ve ince yazıyla» (Son Arzu,66.S); «gayet ince bir kalem ve kırmızı mürekkeple» (Metres, 156.S); «ince kurşun kalemiyle» (Sevda Peşinde, 133.S)

Yazısı, yazanın tinsel durumunu yansıtır bir şekilde çokluk «perişan»dır: «cümleler besbelli yazanın zihni gibi pek dağınık ve derbeder idi. Harfler bazen pek küçük, bazen pek büyük çizilmiş, kâf kesideleri amutlarından uzaklara atılmış, noktaların çoğu yerinde değil kelimelerin ikisi üçü bazen bir birine sıkışmış, bazen mesafelere ayrılmış, satırlar gâh yukarı, gâh aşağıya çarpılmış, sanki muharrir dimağından harik-i şeditiyle saçılan efkârî eşkâl savleti ile kâğıtlara resmetmiş» (Tebessüm-ü Elem, 317.S);

Hitaplar, Başlangıçta ateşli, süslü, git gide heyecanlı, sitemkâr ve daha sonra içtendir. Yazanın eğitim, eğilim ve düşüncesine uygundur: «Mualâ bir huzur-u ismete, ölmüş bir kalbin niyaz-ı ihyası, Hanımefendi» (Tebessüm-ü Elem, 317.S); «Vefasız» (Bir Muadele-i Sevda, 131.S); «Of Fatin of...» (a.e.121.S); «Hain Fâtin» (a.e.125.S); «Fatin» (a.e.156.S); «Fatincığım» (a.e.178.S); «Mechul Sevgilim» (Son Arzu, 35.S); «İffet penahım» (a.e.66.S); «Ah benim Sarı papatyam» (a.e.74.S); «Ah gülüm... sümbülüm... şebboyum, sardunyam, mis gibi gece sefam, en latif çiçeklerden daha güzel sevgili» (a.e.81.S); «Hanımefendi» (Sevda Peşinde, 133.S); «Ruhum İffet» (İffet, 231.S); «Beyim» (Utanmaz Adam, 50.S);

Üslup, Mektuplar çokluk üslup bakımından bir birine benzerler. Stanpa düzeninde basma kalıp cümlelerden kurulmuştur. Yalnız isimler değiştirilir. «...cümleler beylik... ateşler boyalı, samimiyetler mürettep... teessirler yaldızlı, her şey biraz suni. Bu name Ayşe Hanıma yazılrsa da uyar, Hesna Hanıma da.» (Son Arzu, 68.S); «Halbuki muhabbetnamenin müsveddesi gayet uğurlu. Onun kendisinden istinsah ettiğimi arkadaşıma fart-ı muvaffakiyet-i aşıkane temin etmiş, tesrii mücerrep bir Lokman reçetesi gibidir. Bundan evvel iki kadına karşı kullanmış, pek seri hüsn-ü tesirini görmüştür. Hattâ bunu benden kopye eden yedi kişi de bilâ müşkilât zevkiyab-ı vîsal olmuşlardır. (Cehennemlik, 237.S)

Özelliği olan mektuplar ise yazanın yaratılışını, içinde bulunduğu tinsel durumu yansıtır. «Determinist filozof Kenanın mektubu «adetâ, serapa bedbinane, meyüsane, müessir, müheyiç bir felsefenendir» (Bir tebessüm-ü Elem 218.S)

İmza «Bedbaht dildaneniz Bedia» (Bir Muadeleyi Sevda, 124.S); «Naki Beyin zevcisi Bedia» (a.e. 138.S); «Bedian» (a.e.158.S); «Müebbet memlukünüz Rıdvan Sabih» (Son Arzu 68.S); «Şurideniz» (a.e.84.S); «Sensizlikten ölen Nuri Yezdan» (a.e.126) «şüpheler içinde yanan Nuri yezdan» (a.e.136S); «Hasir-i sevdan Nuri-yezdan» (a.e.179.S); «Ruhan da-ima senin Sabih» (a.e.180.S); «Azat kabul etmez bir kulunuz» (Metres, 163.S); «Esir-i aşkınmız» (a.e.165.S); «Bende-i kadiminiz» (Sevda Peşinde, 134.S); «Azad kabul etmez köleniz» (Şıpevdi, 157.S); Metres 165.S) «Elmalum» (Şıpevdi, 168.S); «Muhabbedzedem» (İffet, 232.S); «Esir-i aşkınmız» (Metres, 165.S); «Daima sizin olmak için çırpınan Fabıla» (Utanmaz Adam,

Kornalar çaldı gülüşlerin bir yerinde durdu gece
Kışlaya dönen bir süvari teğmeni gibi
Öptük bir ucundan usulca
Öpmeği denedik belki kavram olarak
Sonbahar yaprakları arasında.

Dağının körelmiş koca siyah bakışı
Uzakta güneş beyaz şaraptı o günler
İçtikçe sarhoş olan titrek gölgeleriyle
Sokağından geçtik kimse görmedi.

İş adamları sonra memurlar
Sıska gecenin masum evlâtları
Tutturmuşlar bir şarkı
Öfke dolu.

Duvarlara asılı acaba kaç gün biziz
Geçen yıl daha uzak bir şantiye odası
Buzlu biralar gibi, kırık vazolar gibi
adım hâfâ kitabın bitmiyen yarısında.

Ölüm seçkin bir durum babam öldüğü zaman
Bir hasta bakıcı ve ben
susan insanlar, beyaz duvar
Yok oluşu usulca gidip gelen seslerle
Elimi cebime koyuyorum olmuyor...

Uğur ÖNAL

52.S);

Nameçiler: Hüseyin Rahmi Gürpınar, nameçileri Metreste uzun uzadıya tasvir eder. Anlaşılan İstanbulda o zamanlar belli başlı iki yerde nameçiler bulunmuş: I — Yeni Cami karşısında sokakta sıra ile oturanlar. (Metres, 181.S); Bayazıtta barakalarda oturanlar (a.e. 182. 20.S). Bunlar her yaşta olurlar (a. e. 182 bu barakalarda ufak, bazen boyalı ,pencereleri çiçekli dükkâncıklardır. (a.e. 208,211,216.S)

«Name» alıp «Name» verme yolları, araçları:

a) «Seyran» yerlerinde arabaya atmak (Son Arzu, 55,56.S); Bir Muadele-i Sevda, 82-84.S)

b) Elden ele gizlice vermek (Sevda Peşinde, 130.S; Cehennemlik, 236.S)

c) Araçlar. Araçlar bir çıkar sağlamak için, hanımlarının aşık olmasını isterler (Metres, 164. S); hanımlarını önce seven beylere acındırmaya çalışırlar (Tebessüm-ü Elem 147,315,316; Metres, 154-158.S); aracılıktan her zaman çıkarları vardır:

Hizmetçi kadınlar, bohcacı kadınlar, halayıklar, kenar mahalle kadınları, kızları v.b. (hepsi kadın) (Mutallaka. 60; Bir Muadele-i Sevda, 118; Metres, 165-173; Şıpevdi, 147-148; Son Arzu, 110; Tebessüm-ü Elem, 316, Tutuşmuş Gönüller 406; Hazan Bülbülü 2. perde; Nimet Şinas, 246;

Bir Postacı: Kedi (Muhabbet Tılısımı, 102-106)
Posta ile (Tutuşmuş Gönüller, 12-16.S)

- İlk Duygular:

a) Utanma (Şık. 95.S)

b) «Tiflane masumiyet» (İffet, 92; Cehennemlik, 177,565.S)

c) Kanı kaynama (Mürebbiye, 75.S)

d) Sevinç karışık bir hiddet, sonra «sevda rikkatı» (Metres, 164.S) (25. Sayfada)

TÜSTAV

Bırakın yoksulları düşünsünler, gelir yoksul oyunlar akıllarına

Gündü, tabiat parçasına geldi çarptı apansız - yanımdaydı, elimden bırakmıyordum oluşunu çoktandır yalnızlığı anlamsız bulalı, özlediğim doyumların arkasından. Atılmıştık, gizlenerek yaşanan gecenin odaları bizim değildi, kaçakça inmiştik merdivenlerden, kaçak bitimi gecenin 6.30 da gelir demişti otobüs telefonda güzel olmamla. Dört bafra sigarasında me raklı bakışların dinlendiği süre sonrası - geldi İstanbul yolcuları, karşılayanlar, karşılayanlar. Dayanıp duvara, otobüsün içine, içine bir onun olduğu yöne karşılamaya gelmiş olduğuma, beklediğime şaşarak Başka, yabancı biri işte, özlediğimle bütünüyle ilgisiz, ama geri çevrilemeyen birden, durup dururken böyle bir şeylerin olmasını istemek denli gülünç. Sımsıcak bir bakışla dönerek işleyen kafama sırtımı, kolları, sarılmalarda dinlendim.

Bir içki içelim önceden ha, şimdi nasılsa gideceğimiz başkalarından, bizim olmayan duvarlardan önce. Konuşalım, ama ne konuşalım, otuz çocuğumun olduğu sendan anlamsız, ikimizle ilgili. Kentten, insanların kentten konuşmam kızdırıyor seni - ne benle ne de senle ilgili diyerek, aslında tek başına yaşadıklarımızı birbirimize çok görüyor, birlikte yaşadıklarımızdan sözünü edemiyecak denli sıkılıyor. Yine de bu an işte nedense güzel seninle olmak bir içki süresi.

Kar yağıyor şimdi makinanın, yazı makinanın harflerine. Bir yeni savaş hazırlığına bir bakıma yardım ettiğim makinanın harflerine. Mermiler, tüfekler alınıyor, yapılıyor, satılıyor, yazılar geliyor yabancı ülkelerden, benden geçiyor tüfeklerle, benden halkıma geçiyor, halkım benimsiyor tüfekleri, biçimiyor, savaşlara yatkınlaşan becerikliliğini benden yabancı ülkelere iletiyor. Penceremden daktilo tuşlarına damlayan kar par-

maklarımı üşütmüyor, parmalarım kızdı birden, hınçlandı - aşağılık bir iş mi bu? Ben neyi değiştirebilirim, yok uzatabilirim belki, tı kayabilirim, ama savaş özlemi hep içimdedir benim, ahmaklara yardım etmeli, ahmakları koşturmalı savaşa, ahmaklar, ahmakları temiz liyecekler, ellerim ısındı, ısındı, tahrip mermileri tahrip mermileri, güç kazandım büyüdüm, hergün sabahın köründen akşamlara dek makina başında kamburlaşan sırtım dikleşti, dikleşti, aşağılık iş, aşağılık uğraş, ne aşağılığı, aşağılık çevrelerin uzağında durmamalı, bu laş bulaşabildiğin kadar, tahrip sözcüğü büyüyerek tek cümlesi oldu günlerce uğraşımın. Tahrip, kendini, yalnızca kendini tahrip-ne gülünç şey. İntaharı düşünen bir adam her karşı evde; bütün evlerde, sokaklarda ölümünü severek taşıyanlar; ceplerinden arada sırada çıkarıp bir sevgili resmine bakar gibi özlemle seyredenler. Neden kendilerine, bir kendilerine bir kendilerine ayırırlar ölümlerini kışkançça. Ben seçseydim ölümü, beraberimde binlercesini götürmeyi düşünürdüm, binlercesini, ölümlerine sırt çevirenlerin katlin-den tad almak var bir de.

Can sıkıntısına böylesine alışmak eskilerde, çocukken hep canım sıkılıyor derdim anneme, yağmurlu günlerde, içerimde biryerlerimde tadalarak bu duygudan, -kız, bir takım işler verirdi annem, uyusukluk derdi can sıkıntısına, öfkemden unutturdum sıkıldığımı, tad alırdım, ama tad alırdım hep. Şimdi gündelik bir duygu oldu; varlığımın tek tanımı oldu; bütün varlıkların tanımı oldu; başka durumlar olduğuna inanmıyorum; herkes benzer sözler ediyor, paylaşma duygusu, sıkıntının getirdiği sıkıntı, bunun gibi bir şey aslında sıkıntı. Arta kalan, sıkıntıdan taşan bir nenler sezinliyorum çoğunlukla kendimde? Şimdi işte, nerden geldim bu türlü seslerle havlayan kalaba-

lığın ortasına. Sıkıntı beni getiren biliyorum, vazgeçilmez oluyor her aşağılık eylem. Dolma konusu çok önemli, dolmak istiyoruz belki de. Dolmak için ne çok ve ne değgin az şey var. Burada, türlü kılık-kıyafetle «Fasching» kutluyor Almanlar. Fasching kutluyor, hepsinin kutlandığı ortak bir sıkıntı var, apaçık, ortak bir sevişme var, sıkıntı sevişmesi, deney, deney üstüne, hep aynı, hep aynı, boku çıktı bu işin diyor sevişenler. Arkalarda, karanlık bir odada yanyana, sıra sıra yatmış çiftlerin kıklarını ısıyorum karanlıkta, beklilyormuş gibi seviniyorlar. Bu dışardan, ilintisiz birinin kıklarını ısıyarak sevişmelerine kattığı beklenmeyen değişiklikten seviniyorlar. Taşan bir şey var diyorum bende, sıkıntı varlığımın, bütünümden taşan. Alıştığım varlığım, sıkıntım başedemiyor onla, kullanamıyor onu, içkilere saldırmanın nedeni olmalı. Baş edebilseydim diyorum, sıkıntım aldırma-ğında eritseydi onu hiçbir nene saldırılmaz, çakılı kalırdım, ölmezdim bile. Bu taşan yönümü alabilseydi sıkıntım içine - ölmezdim bile. Hep böyle olduğum yerde çakılı, hep çakılı aynı noktada. Bu taşan yönüm mü bütün eylemlerin sorumlusu? O elbette o, içkilere saldırıyorum şimdi, amacım tahrip-Onu, yıllanmış sıkıntıyla bile başedemediğimi tahrip. Ezsem bir başımı bütün bunlar işte, bu sevişenler, tepinenler örneğin duruvorecekler - dünyalar dönmeyecek, boşluk kurtulacak arsız bitlerinden. Kutsal hoşluk, tek başına, bitimsiz durumda katıksız güzel olacak, bitlelerinden arınmış. Eylemlerin, anlamsız eylemlerin arasında bu taşan yönümü tahrip etmenin ne kadar yorucu olacağını düşünüyorum, sıkıntı hiç yormaz insanı, hiç yormaz varlığı insanı, yoracak hiçbir şey yok, bu kadar sözü arka arkaya dizek bile yorucu değil.

Erginle karısı Elgin bitirdik diyorlar biz herşeyi birlikte yaşıyor-

lar; yatıyorlar; paralarını hesaplayıp birlik eğlencelere, birlik doymalara, birlik masraflara harcıyorlar; çocuk yapmamaya çalışıyorlar; hep yanyanalar nereye baksam; hiç acı vermek istemiyorlar birbirlerine; her yerde, her durumda aynı ağızdan konuşuyorlar; aynı cevapları veriyorlar; sonra da biz bitirdik diyorlar; aşk değil bizimki, aşkı falan bitirdik diyorlar; sanki daha fazlası olabilirmiş gibi. Böyle böyle sürüyordu sonra dün gece birden onların evinden Tabarin bara gittik; kazaklı, siyah çoraplı, sadece gözlerini boyamış kızlar, benzer oğlanlarla; aynı sözlerin kızları, oğlanlarıyla; barla hiç ilgisi olmayan en benzer yönleriyle gittik Erginlerden sonra. Birbirlerini tamamlayan orospulara, hacıağalara, kabadayılara biz sizden değiliz, diyordu her halleri buralara gelir, sizleri seyreder, sizlerin varlığından eğlenir, ama size bulaşmayız diyor seviniyorlardı her halleriyle. Kavgacı çıktı sonra, kabadayının biri sövüyordu boyuna, yatıştırmak isteyen bar sahibine, bir şey yok abi, bir şey yapmamaya yorarım bunları diyordu, biraz yorarım. Kızların, oğlanların hiç yorgun olmadıklarını düşünürken yanındaydım küfürlerinin; ayıptı burada seyirci olmak; orospulara, orospuların erkeklerine bulaşmadan kalkıp gitmek buradan ayıptı: Erginlere döndük yine; Şansonlar kondu pikaba arka arka ya; masanın altına oturdum; ayırdığımı sanarak kendimi, Erginle karısı kayboldular arka odada; yapacak birşeyleri olmalıydı; kalmış birşeyleri; kimseler gitmiyordu evine; yoktu kimsenin yapacak şeyi; yatak odalarına gittim - soyunmuşlardı, ne? dedim, ne haber? Soyun, dediler, üçümüz birlikte yatalım. Yorgundum, yarım yüküldü, ama bir işe yaramadığımı biliyordum o an, yapacak bir şeyim olmadığını, uzandım yanlarına, soyunmak gereksizdi, yanlarına uzanmak ama iyiydi belki, yapacak bir şeyleri olanların yanına uzanmak, bulaşmak onlara belki iyidir diyerek. Ergin öptü beni sonra nedense, Elgini severken beni öptü, kavramadım; Elgin tedirgin oldu; başka ne olabilirdi; oraya yatmıştım; uzan demişlerdi; yine de bir şey yıkılmıştı bu eylemle; hiçbirşeyi yitirmemişlerdi; çıktım yatak odasından; kapının önüne çıktım; içerden seven bir kadı-

nın ağlaması geliyordu; ya da ne yaptığını bilmeyen; hiç birşeyi yitirmemişlerdi; ama neden soyun diyorlardı? Neden üçümüz? Sonra hınç alırcasına, yükselttikleri soluklarla sürdürdüler sevimlerini; yarın beni görünce tedirgin olacaklardı; kaçacaklardı benden; belki de Elgin ona buna kocasına asıldığımı söyleyecekti; Ergin bile inanacaktı buna; karısının koluna asılarak inanacaktı.

İçeri odada, İşçi partisi diyor du biri, bizim partimiz, birşeyler yapmalı herkes diyordu, sizin mi partiniz, yoksul oyunlarınızın mı partisi, yoksul oyunların işçileri-

viz bizler, ekmek yok bu işte, hiç bir oyunun sonunda işçilerin bekleyebileceği şey yok, onların karşısına çıkarsan ekmeksiz oyunlarıyla, çıkar gelirlerse arkandan, yoksul oyunlarının olduğu yere gelirlerse, senin varacağın başka bir yer olamaz yok ederler seni en azından, ekmeksizler ama yine, yoksul oyunlara alışırlar çünkü, böyle sözler etmiş olmalıyım kendimi karların arasında buldum, kötü bir mızıççı mıyım ne.

Eve döndüm, kusmam gerekir şimdi diye düşünüyordum, kusamadım, yoksul oyunların yüküyle uykulara daldım.

İşte

BİR

REKOR

Daha

7,5

MİLYON

T.C. ZİRAAT BANKASI

(Basım : 8045/47)

Çeviren : A. BİLGİ

Sartre ve güdümlü edebiyat

Jean - Paul Sartre'in yeni çıkan «Les Monts» adlı hayat hikâyesi üzerine La Monde yazarıyla yaptığı konuşmada öne sürdüğü fikirler Fransa'da edebiyat çevrelerinde tartışmalara yol açmıştır. Sartre'a karşı görüşleri tuttuğu belli olan MAURICE CRANSTON aşağıda kısaltılarak çevrilen yazısında bu tartışmaları özetliyor

Jean - Paul Sartre güdümlü edebiyat sorununu yeniden ortaya attı. La Monde yazarıyla yaptığı konuşmada (bu konuşmanın ki saltılmışı Yeni Ufuklar Dergisinin Temmuz sayısında yayımlanmıştı) bu konuda öne sürdüğü görüşler Fransa'da kendisi gibi düşünen bir çok yazarları bile şaşırtmıştır. Bu yazarları en çok şaşkına çeviren, «Eğer yazar herkese seslenmek ve herkesce okunmak istiyorsa, çoğunluğun yanında, açlıktan ölen milyonlardan yana olmalıdır. Bunu yapmadıkça mutlu bir azınlık hizmetindedir ve onun gibi sömürücüdür.» suçlaması olmuştur. L'Express'de tutumları su götürmez iki solcu yazar, Claude Simon ile Yves Berger cevap vermek için hemen kaleme sarıldılar. Claude Simon'un yazısı özellikle etkili. Bu biraz da onun İspanya iç savaşına katılan eski bir gönüllü ve Nazi kurbanı olarak sosyalist ahlâki sorumluluklar üzerine söz söylemeye yetkili olmasından ileri geliyor. Sartre'in aç insan için san'atın pek önemi olmadığı savını Claude Simon şöyle karşılıyor, «müthiş açlık çektiğim zamanlar oldu. Elime geçen kitap ne olursa olsun değerliydi. Okumak ne açlığımı gideriyor ne de unutturuyordu. Bu büsbütün başka bir şeydi. «Ayrıca Claude Simon, sefalet arkadaşlarının, en az okumuşları da dahil büyük bir doymazlıkla kitaplara sarıldıklarını yazıyor.

Sartre soruyor : «Robbe - Grillet'i az gelişmiş bir ülkede okur muyum sanıyorsunuz?» Claude Simon ise, «Neden olmasın?» diye soruyor. Robbe - Grillet'in kaymak tabakanın suç ortağı sayılmasına pek şaşıyor Claude Simon. Hele Sartre'in bulvar tiyatrolarında oynanan oyunlarıyla en çok satan kitap listelerinin başında gelen kitaplarından kazandığı

paralarla Robbe - Grillet'in pek alçak gönüllü kazancı karşılaştırınca! Claude Cimon, Sartre'i edebiyatı salt faydacılık yönünden değerlendiren sadece ekonomik kıymetleri düşünen, sanat ve edebiyatın yarattığı mânevi değerleri görmiyen; olsa olsa «Ekim 1917» ya da «Lendemains qui Chantent» gibi yavanlıklardan zevk alan iki yüzlü sofî ahlâkçıların mirasçısı gibi görüyor. Claude Simon bir de Sartre'in bütün tutumunun, sözünü etmese de «halkı» küçümsemeye dayandığını — bence çok kurnazca — belirtiyor. Ona göre Sartre, mutsuz çoğunluğu san'at ve edebiyattan anlhyacak düzeyde görmez. Claude Simon, kendisinin pek de kolay olmanın romanları üzerine fabrika işçileriyle yaptığı konuşmaları anlatıyor. İşçilerin sordukları soruların gazete tenkitçileri ya da üniversite öğrencilerinden farklı olmadığını söylüyor. Böylece bir defa daha kendi başından geçenleri dile getiriyor. Öte yandan Sartre, kurduğu düşlere dayanıyor. «Açlıktan ölen çocuklar gördüm» diyor. Bu insanların ne duyduklarını bildiğini sanıyor Sartre, ama kendisi bu tür-lü acıları hiç çekmemiş.

Sartre, yaşadığımız aç dünyada yazara iki yol teklif ediyor. İlki daha önemli işler için geçici bir süre edebiyattan vazgeçme Yönetmenden yoksun bir ülkede, örneğin Afrika'da, Avrupa'da eğitim görmüş bir Afrikalı asıl uğraşısı olan edebiyatı bir yana bırakmak pahasına da olsa öğretmen olmayı nasıl reddeder?» Sartre'in öne sürdüğü ikinci yol, «sorunları en köklü ve uzlaşmaz biçimde ortaya koyarak herkesin okuyacağı zamanı hazırlamak.» Bu ikinci yol diyor Sartre, «bizim devrimci olmayan toplumlarımıza uygulanabilir.»

Sorunları «en köklü ve uzlaşmaz biçimde ortaya koyan» kitaplara örnek diye Sartre, Alaia Bodiounun Almagestesini veriyor. Bu romanı okuyan, ya da bir bakıma Allain Robbe - Grillet'e benziyor. Bodiou'nun dilin efsanesini araştırdığını bu efsaneyi ortaya çıkarmaya çalıştığını söylüyor. Kitap birbirinden saçma çetrefil felsefî konuşmalar, öğrenci argosu, çoğu pek eğlenceli kelime oyunlarıyla dolu. Bu eserin aç bir dünyaya ötekilerden fazla verecek nesi var doğrusu anlyamadık. Üstelik Sartre, Robbe - Grillet'i okuyamadığına göre nasıl oluyor da Robbe - Grillet ile ortak pek çok şeyi olan bir kitapda öylesine bir değer görüyor. Gerçekten de, Robbe - Grillet'in Husserlin felsefesinden esinlendiği söylenir. Bodiou'nun ise bir çeşit varoluşçuluk ve Marksçılık karması halinde Sartredan esinlendiği. Gene de, Almagestesin aç bir dünyada okunabilmesi şansı üzerine getirilen kanıtlar Robbe - Grillet'in kitabı içinde geçerlidir. Robbe - Grillet olsun Bodiou olsun her ikisi de günlük dil yoluyla düşüncelere girip yer eden kalıpları kırmaya uğraşıyorlar.

Herkes için ya da herkesin okuyacağı zamanı hazırlamak için yazılan kitaplar diye bir ayırım ya parken Sartre, acaba gerçekten ne demek istiyor? Flaubert üzerine bir inceleme üzerinde çalıştığını kendisi söylüyor. Bu konudaki görüşlerinin bazıları «Critique de la raison dialectique» de belirtilmiş. Bunlardan anlaşılıyor ki bu incelemede Alain Bodiou'nun Almagestesindeki yöntemden çok, daha önceki Baudelaire ve Genet üzerine olan incelemelerdeki yol izlenecek. Böylece bu gün yazara açık olarak gördüğü iki yoldan hiçbirini Sartre'in kendisinin benimsemeye niyetli olmadığı anlaşılıyor.

A

C

N

A

K

Gün orda rıhtımda avazı çıktığı kadar bağıyordu Gün orda rıhtımda ablamla anasının ortasında gök mavisi giysisinin içinde saçları geriye atılmış (bugünmüş gibi anıyorum) avazı çıktığı kadar bağıyordu bana gelince ne zaman ne kadar oluyor kayıktaydım bilmiyorum temmuz güneşinin altında kayığı kıyıya bağlamış başımı geriye çevirmeden (onların rıhtımda olduklarını bilerek) başımı çevirmeden (evet) ne de

sırtüstü uzanmış sonra kalkıp (niçin niçin) sonra kalkıp ipi alıp açılıp gitmek onları hiç görmemek hiç kimseleri görmemek seslerini duymamak gitmek gitmek daha gitmek ipi alıp açılıp

kayığın ipini almak için yerimde doğrulup ipe asılıp kıyıya yaklaşıp rıhtıma atlayıp

atlarken
işte ilk kez orda görmüştüm Gün'ü ablamla anasının ortasında gökmavisi giysisinin içinde saçları geriye atılmış

bugünmüş gibi anıyorum
aşağıdaki konuşma
ablam Gün'ü de al
ben gelsin
bir ayağım kıyıda bir elim çözülmüş ipte kayığın çalkantısında elimi uzatıp

Atla
atlamıştı (bugünmüş gibi anıyorum) ben kıyıdan ayağımı çekip kayığın açılmasını bekleyip kıyıdan sallanan ellere karşılık vermeyip ne de söylenenlere (Akıntıda girmeyin denize — Gün yüzme bilmiyor unutma — Geç kalmayın (bugünmüş gibi anıyorum) hiçbir şeye yalnız küreklere oturmadan Gün'e bakmıştım çoktan kıça oturmuş olan oturur oturmaz da giysisinin yanındaki düğmelerini çözüp şıpp diye başının üstünden çıkarıp atarak kalarak daha önceden giydiği iki parçalı mayosunun içinde yarı çıplak yarı çıplak hemen hemen ak eti güneş görmemiş

Niçin almak istemedin beni kayığa

Çünkü
Beni niçin
Bilmiyorum
Söyle ama niçin
üsteliyordu
Hiç

gerçekte de hiçti neden ya da o anda bilmediğim kimbilir belki bir tiksinti neden doğduğu bilinmeyen (belki) kime karşı olduğu bilinmeyen (evet) ya da yalnızca

bir tiksinti o anın bir tiksinti (niçin olmasın) evet belki bu tiksintinin...

... belki burda ablamla birlikte yaşamamızın yalnızlığımızın verdiği (ne?) nicedir yalnız yaşamamızın (Yusuf'un anasını saymassak gelenemiz gidenimiz yoktu)

Yusuf'un anası
evet
o da
gene de
başka kimseleri nicedir gördüğümüz yoktu belki bunun bu gelişin Gün'ün ve anasının gelişinin
birden apansız hiç habersiz ki kimbilir belki bütün yazı burda bizimle geçireceklerini düşünüp

Söyle niçin niçin
Bilmiyorum
Sonra küreklere asılıp
(uzun bir süre yalnız küreklere suya giriş çıkışlarının sesi bir de ilerdeki iki dubanın üstünde dolanan martıların)

Kes sesini bilmiyorum
(Kesilen ses... sessizlik)
sonra ondan yana dönerek (o anda sırtüstü uzanmış gözleri kapalı kayığın kıçında — bugünmüş gibi anıyorum — bulutsuz temmuz göğünün altında) (belki yalnızca kızgın güneş için güneş ışınları yüzünden — beni görmemek için değil bunu Bozkaya'ya vardığımızda ya da bizde kaldıkları günler içinde öğrenmişim daha doğrusu bir gün — ama hangi gün? nerde? — kendisi apaçık söylemişti tabii ben soruyu (kesin) sorduktan sonra)

küreklere bırakıp ayağa kalktımda o da doğrulmuş ona

Ne kadar kalacaksınız
o birden şaşkın doğrulup gözlerini ovalayarak bana bakıp daha doğrusu yalnız gözlerime dikmiş bakışlarını o çığ yeşil gözlerini (benim ondan tiksindiğim değil o da benden olmalıydı) belki sorumu bile anlamamış (gözlerinin uzun süren kırışması) sonra uzun bir süre sonra

Belki bir belki iki hafta niçin sordun

Hiç
Mintanımı çıkarmıştım hiç derken

(çıplak onun önünde ilk)
Terlemişim
Güneşi görmüyor musun ve küreklere
(çekilmeyen küreklere geçmeyen ağır bir an sonra o)

Küreklerle ben geçeyim ister misin

kayığa baktım akıntıda yavaş yavaş ters yönde yol alıyordu cevaplamadan onu ayağa kaıktım kayığın sarsıntısında yer değiştirdi çıplak kayığın sallantısında bir-birimize tutunarak yinimiz

acemi kürek çekişine bakıyordum kürekleri bir sağ bir sol ikisini birden aynı zamanda hiçbir zaman denediğinde elleri birbirine çarpıyor canı acıyor olmalı pantolonumu çıkardım

(bir deniz donu o da olmasa çırılçıplak göstersem mi ona?)

Bozkaya'ya varmadan yeniden ben geçmişim küreklerle tüm gücümü toplayıp asılarak kumlara oturması için kayığın

Sonra kayıktan ilkin onu indirip sonra ben kendim kayığı yarıdan biraz daha itip son bir güçle son bir güçle bu sıcakta kürek çekmenin yorgunluğu dizlerime değin suda sonra buraya ulaşacak bir dalganın kayığı alamıyacağını düşünüp

Biraz dinlenelim

kıyıya doğru yürümüşük

daha ben denizden çıkmadan o koşmuş çoktan kestane ağacının altına oturmuştu (bugünmüş gibi ansıyorum) (kıyıda kızgın kumun üstünde yürüyüp bacaklarımdan akan sularla kumsalın bitip çimlerin başladığı yere geldiğimde) ayaklarıma batan deniz kabuklarının ve kurumuş ağaç dallarının te-dirgin ediciliğini duyup son son son bir bir bir az az daha daha topallıya topallıya

varmışım yanına kestane ağacının gölgesine ve

Yorulдум

Ben de

Otlar yeşil ama kuruydu yanım da kesik kesik soluyuşunu duyuyordum biraz yaklaşip (bugünmüş gibi ansıyorum) nasıldı? nasıldı? herşey silinmiş herşey hiçbir şey ansıdığım yok bir koku yalnızca bir koku belleğimde kalan şimdi duyduğum yininden gelen ter yininden

koku su ki şim di duy du gum o yin

in den taş an ter kok u su şim di duy du gum

şim di ve derin derin

içime çekmişim (bugünmüş gibi ansıyorum) tuzlu bir

(daha çok kadınsı mıydı? daha çok çocuksu muydu? daha çok dişil bir... kokusu muydu?)

Fotoğraf : Gültekin ÇİZGEN

bugün ansıdığım bir bu bu kokunun belleği (bende) yitmeyen silinmeyen bellekten (bellek mi?)

sonra daha da yaklaşip belki daha sokulmak o kokuyu solumak (için) bilmiyorum hiç şüphesiz bunun için olmalı ve yayılan istemimde de dirilen iksimde toplanan toplanan malafam kan toplanan akan akmak isteyen kemikleşmiş derin genişleyen ete işlemiş işlemek istenen istem

Dalga dalga dalga bir kokuda başlayan (belki) uzaktan kıyıya doğru gelen geldikçe hafifleyen sonra kumlarda kırılan dalga dalga tıpkı bir sevişmenin ardı geri çekiliş ıslak pörsümüştü et

ve (tamam) et

nasıl sıcaktı gölgede bile ilkin kolum koluna değerken sonra ko-

lundan tutup yüzünü bana doğru çevirerek

Niçin

nasıl bir cevap bulmalıydı nasıl bir anda

Niçin

diye sorduğunda ne cevap vermişim az önce kayıktakini bile ansımayıp o anda

(nasıl ansımak nasıl mak unuttuysayken herşey)

Niçin

bir kez daha

belki ben de niçin diye cevaplamıştım her zaman yapılan gibi soruyu geri çevirerek (belki) koku sıcak bulutsuz temmuz göğü kestanein gölgesi ve

Niçin

karşı koymadığını ansıyorum karşılık da vermedi öpüşür-

ken dudaklarını kısıtı sonra ben
ilk ben tabii ben hep ben her
zaman ben başlayan ben çağırın
ben bitiren ben ilk adımı atan ve
ben son adımı

yakınındaydım soluklarımız tit
rek birlikte kalkıp inen göğüsler
iki göğsünün arasında öpmüştüm
(bugünmüş gibi ansıyorum sonra
sarı tüylerinin örttüğü koltukları-
nın altından sonra

evet karşılık vermemişti ama
karşı da koymamıştı sonra ben ar-
dına geçip saçlarına

belki bu dokunuştan irkilmmişti
kızarmıştı belki (bak bunları an-
sımıyorum garip kızarıp kızarmadı-
ğını ansımıyorum yalnız sustuğunu
sonuna değin)

(o gün tam bir unutuş
olabilir mi?

herşeyin unutuşu?
belki)

sanki hiç kimse yokmuş gibi
(olduğumuz yerde değil hayır ta-
bii kimse yoktu olduğumuz yerde
ama yeryüzünde hiç kimse yokmuş
gibi) ben orda yapmak isterken o
birden ayağa fırlayıp

Gidelim

Nereye

Mezarlığa hiç kimselerin olma-
dığı hiç kimselerin gelmeyeceği hiç
kimselerin bizi görmeyeceği

Ama buraya

Olsun gidelim

elini uzatmıştı tutup çekmiş-
tim kendimi ayağa kalkmak için
birlikte hiç konuşmadan yürümüş
tük kuru otların üstünde çıplak a-
yaklarla mezarlığa değin

(hiç kimse olmazdı burda yıl-
lardan beri ölü gömülmeven bu es-
ki mezarlıkta) toprak

kızıl yolu izleyip eski yıkılmış
çökmüş mezarların arasından ge-
çip (otlar kaymaya başlamıştı çok
geçmeden ayaklarımızın altında -
demek geceki çiği kurutamadı kız-
gın temmuz güneşi - kuru bir çukur
çökmüş bir mezar arıyorduk sı-
ğınmak için yalnız olmak görün-
mez olmak sevişmiş olmak için

İşte işte burası

o göstermişti kolumdan çeke-
rek

derin bir çukurdu bir metre-
lik belki daha da derin sararmış
otlarla kaplı

ilk ben atlamıştım eğilip ot-
ların dibine bakmıştım böcekler ya
da bir yılan olmasın diye sonra kol
larımı açıp ona

Atla

çocuksu bir sevinc ve cevikklik-
le atlamıştı kollarıma ağırlığıyla
ikimiz birden düşmüştük

düştüğüm yerde kaldım kımıl-
damadım ellerini tuttum terliydi
avuçları ve titriyordu (bugünmüş
gibi ansıyorum) gözleri az önceki
kayıtaki gibi gözlerimde

Niçin az önce almak istemedin
beni kayığına

Kayığımı? bilmiyorum

(susuş)

Niçin? niçin? ama niçin?

Bu kez bana bakmadan konu-
şuyordu ama elleri ellerimde ve
dizlerimin arasında tüm yini ür-
kek ve çocuksu gelişmiş olmasına
karşın çocuksu evet duyuyordum
belki ben de kalan bu çocuksu ko-
ku mayosunun üstünü indirdim tüm
diriliğiyle göğüslerinin çıplaklığı
ile

Artık soru yok

Sevmiyorsun beni

Artık soru yok

tüm yinimi onu çıplaklığında de-
nedim (başka bir sözcük bulabilir
miyim? hangisi?) ürkekliğinde ve
tümüyle bırakışında taa o balık ko-
kan dalga

(belki kışın balık kokan bir dal-
ganın kıyıda bıraktıkları akışın)

Gelene değin taa kan damarlara
çekilene değin taa istemim belirli
(kışa) bir süre için yerini yorgun-
luğa sonra gevşemeye sonra tiksini-
tiye bırakana değin çünkü (bugün-
müş gibi ansıyorum) üst üste bir
kaç kez

(kaç kez? ansımıyorum)

uzun bir süre bekledik çukurda
sonra ben

Hadi gidip yüzelim

cevabını beklemeden çıktım çu-
kurdan sırtımda bacaklarımda ku-
ru otların izi burnumda garip bir
koku (dün akşam balık yemiştım
belim balık kokuyor her zamanki
gibi) o

Ben burda kalacağım

Ben burda kalacağım

Orda mı? çıldırdın mı?

(cevap yok)

Yeniden atlamıştım çukura elin-
den tutmak istemiştım vermemişti
elini elinde bir şey tutuyordu bak-
tım bir kemik bir kol ya da bacak
kemiği

At onu

Niçin

Pis

Pis mi

Evet

Olsun

elinde bir kemik bir ölü kemi-
ği bir ölünün bacak ya da kol ke-
miği seviştığımız çukurda bulduğu
pis kıyıya değin ağzını açmadan ö-
nümsıra yürüyüp deniz kıyısına var-
mıştık elindeki kemiği orda deni-
ze savurmuştu sonra

Kıydan pek açılmadan bir sü-
re yüzdükten sonra kayığa çıkmış-
tı ben daha yüzüyordum yüzüyör-
dum sanki bir kirden temizlenmek
için kendimi sonra

güneş buluta girmişti ben (da-
ha denizde) de titriyordum kayığa
doğru yürüyüp kayığı iteleyip kum
lardan kurtardıktan sonra

güçlkle yorgunlukla kayığa çık-
mış küreklerle oturmuştım (bu-
günmüş gibi ansıyorum) ne bü-
yük yorgundum yorgunluk eklem-
lerimde sonra

özellikle dizlerimde belimde
kurulanıp mintanımı giymiştım ka-
yık akıntıda hafifçe yol alıyordu
ona

Küreğe geçmek ister misin

(cevap yok)

Kürekleri

cevap alamıyacağımı bilip ben
küreklerle çekişe devam ederek u-
zun uzun bir süre ne düşünmüştüm
o anda ansıdığım bir miğde bulan-
tım (kusmamıştım hayır) bir de
bir koku bir çok koku bugün bile
dileğimde duyduğum kan kokusu gi-
bi birşey ne düşünmüştüm bir korku
belki yorgunluğu unutturan bile
bir korku belki hiçbir şey düşünme-
miştim herşey kendiliğinden hayır
hayır ama ne düşünmemiştim

ANSIMIYORUM

pek iyi ansımıyorum tüm yukar-
da söylediklerimi de şimdi yakıştı-
yorum belleğim aşınmış ne diyor-
dum kabuk tutmuş bir çok kez söy-
ledim (değil mi) nasıl değildi ilk kez
o gün sonra bir çok günler bir çok
geceler bir çok heceler

yatmak

hayır hayır uyku yok uyku ne
zamandan beri yok devam etmek
devam etmek hep bu ediyorum
o gün daha doğrusu o an (hangi

an kayıkta olduğumuz mu? ona pişman mısın? sorusunu sorduğum mu hangisi) daha doğrusu o anlar böylece daha iyi görülüyor daha iyi açıklanıyor

o günler daha iyi kaçıklanıyor (değil mi?) sonra o günler o günü izleyen günler hiç yıpranmamış bellek kokular hariç unutuştaki kokular hariç tüm düşündüklerim düşünmediklerim hariç o gün o an unutuştaki ve ondan sonraki günler binlerce gün binlerce anı binlerce kanı unutuştaki işte derin derin bir kuyuda dipsiz bir kuyuda (ne benzetiş!) üst üste yığılmış liyme liyme kokuşmuş kokuşmakta yokolmuş yokolmakta kokular hariç (bugünmüş gibi anıyorum) duygular duyular viten yenden duyulmak istendiğinde o boşluk salt o dipsiz kuyu denildiği gibi bir az bir az bir zamanlar ki görünüş bir davranış bir bakış bir ses bir ah bir of (bu günmüş gibi anıyorum.)

Pişman mısın

en ufak ayrıntılarına değin ayrıntısız anlar anılar

boşlukla çevrili

Sönmüş sanılan. Eşeledikçe sıcaklığı duyulan. Giderek küçük ateşlerin varlığı, sabah uyanıp küller eşelediğinde. Sönmüş sanılan kollar. Soğumuş sanılan küller. Eşelediğinde: küçük ateş parçaları ölmemiş küllerin gizlediği. Küllerin sıcaklığı. Sıcaklığı ve aklığı evet...

sonra gece (bugünmüş gibi anıyorum) o günün gecesi

kayıkla eve döndükten sonra ablam ve anası (Günün) bahçede oturuyorlardı ablam bana çarşıya inip balık aramamı

hemen çıkmıştım (bugünmüş gibi anıyorum) çarşıya gidip üç hayır dört tabii dört lüfer (lüfer miydi?) almıştım (lüfer tabii nasıl unutmak) onların hazırlanmasında ablama yardım etmiştim yardım ederken mutfakta ablam

Nen var

ben

Hiç

Günle dalaştınız mı

Dalaşmak mı niçin

Ne yaptın kıza ağlıyor

Hiç

Yemekte neler konuşulmuştu ansıyorum ansıdığım Günün anasının yanında oturduğum Günün anasının dizlerine değmesi o sıcaklık

konuşulmuştu ben de konuşmuşum evet ama neden sözedilmişti ansımıyorum şimdi sesler yalnız ansıdığım kimbilir nerelerdedim kimbilir hangi denizlerde

ayışığı vardı karşı tepeden doğan ayın ışığı denizin üstünden dalgaların çalkantılı olduğumuz yere doğru geliyordu iğrenç görünüm konuşuluyordu dediğim gibi yemek bitikten sonra kahveler içildikten sonra da uzun bir süre konuşuldu herkes odasına girene değin iyi geceler dilenene değin

ben de odama girmiştim soyunmadan bekleyip uyuyamayacağımı bilerek sonra herkesin yattığına inanç getirdikten sonra ışıkları yakmadan ayaklarımın ucuna basarak sofayı geçip merdivenleri inip bahçeye çıkmıştım deniz kıyısına doğru yürümüşüm orda büyük bir şaşkınlıkla ablamı görmüşüm o da aynı şaşkınlıkta belki

Yatmadın mı

Hayır uyku tutmuyor

Beni de gel otur

Işığı yakayım ister misin

Hayır gel otur

yanıbaşına çömelmişim hiçbir şey konuşmamıştık susmuşuk her zaman olduğu gibi uzun bir süre ben ne o

ablamla kocasından ayrıldığından beri yani bu yazın başından burda yapayalnız yaşıyorduk gelenimiz gidenimiz yoktu Yusufun anasını saymassak ve kimi zaman yanında getirdiği Yusufu o da haftada bir ongünde bir evi temizlemek çamaşırları yıkamak için gelen esk Yusufunu anası (anası) nasıl da nasıl çökmüştü ben görmeyeli beri

bu sabah onların (Günle anasının) gelişiyile

yavaşıca gecenin sessizliğini bozmaktan kaçınırcasına yaklaştım ablama başımı omzuna koydum sıcaklığı tüm bedenimde bir anda yayıverdi bilmiyorum niçin (o anda) ama korkuyla (bunu ansıyorum) elini tutup yüzüme yaklaştırdım ince uzun yumuşacıktı elleri ince bilekleri (bugünmüş gibi ansıyorum) çekmedi elini tersine yüzüme yaklaştırdı sıcaklığı daha

bir içime yayıldı yayıldığını duyuyordum korkunun yerini bir ezik liğin bir çürümüş dağılmakta bir duygu aldı tıpkı

uzakta gecenin içinde oluşan bir şey vardı tıpkı

karanlık belki yoğun tıpkı yayılan yoğun karanlık pelte pelte çöken tıpkı

yapışkan ağır gecenin içinden yayılan denizi evi bahçeyi saran tüm yeryüzünü tıpkı

tıpkı neydi

tıpkı kimdi

tıpkı nasıldı

ablamla kocasından boşanmamışken (belki daha evlenmemişken bile) de buraya geldik yazları babam yeni ölmüştü

ama o sıralar evi anamın yakınları doldururdu birbirinin ardından sanki birinin gittiğini haber alıp bir iki sonra gelen başkaları sanki sıraya girmişler gibi bitmek bilmeyen misafirler çocukları

sonra anam da ölmüştü ve ölümünün ardından ne büyük değişiklik

sonra ablam kocasından ayrılınca tüm bir yalnızlığa (yalnızlığımıza) gömülü yaşayıp tabii arada bir gelen Yusufun anasını saymassak ve o ve o sabah gelen Günle anasını («Ne kadar kalacaklar?») gerçekten gitmelerini istiyordum mezarlıktan sonra Gün yemek boyunca bakışlarımı benin kilerden kaçırmıştı ablam ağladığını söylemişti (değil mi) giderlerse onları özellikle Günü aramıyacak mıydım onlarsız burda ne yapabiliyordum ablamın yanındayken bunları düşünmemiştim sanıyorum belki hiçbir zaman belki yalnız birkaç günden bir kaç haftadan bir kaç aydan beri o sırada belki yalnızca kimbilir nasıl anımsamak dedim kabuk bağlamış bellek

gene de düşünmüş olmalıyım ya da güdüsel içgüdüsel bilmiyorum hiç gelenimiz gidenimiz yoktu Yusufunun anasını (eski) saymassak o da geçti yıllar oluyor belki o da unuttu hiç değilse bundan söz etmiyor ne de bakışlarında bunun bir belirtisi var yıllar oluyor öyle ya günler geceler geceler yaz geceleri

odaya yatmaya girdiğimde daha soyunmamıştım ki kapı aralanmıştı (bugünmüş gibi ansıyorum) Yusufun anası (o sıralarda Yu-

bir afrikalının savunusu

Ben sana benzemem
Sen de ben değİlsin ki
Bağışla desem, biraz yumuşa
Benliğimi vermezsin ki.

«Ben yerinde olsaydım»
Ama biliyorsun ki
Ben sen olamazdım gene
Sen bırakmazdın ki.

Yakamdan ayrılmazdı ellerin
Karışırydın her işime
Sanki benimişcesine
Sanki sen benimişcesine.

Güzellikler geçmezdi aklımdan
Beni düşünmen aklımı uçururdu
Benim sen kadar olduğumu
Oturup kalktığımı, senin gibi konuştuğumu
Benimde düşünüp-durduğumu.

Tanrım beni böyle yaratmış
Seni «sen» yaratmış Tanrım
Bırak Tanrımın aşkına
Ben böylece kalayım.

Roland T. DEMPSTER
Çev. : Coşkun Zengin

Roland. T. DEMPSTER :

Liberia Yazarlar Birliğinin kurucularından biri olan şair, Liberia kolejinde eğitim gördü. B. Amerikadaki gazetecilik öğreniminden sonra Liberianın ünlü gazetesi The Liberian Age-in genel yayın müdürlüğüne getirildi. Sanatçı, şir ve deneme çalışmaları yanı sıra Liberia Üniversitesinde öğretim üyeliği yapmıştır.
Langston Hughes

suf daha dünyada yoktu) garip bir ayak sesi duymamıştım yoksa

tüm ev halkı anam bir dostu dostunun iki çocuğu ve ablam deniz kıyısında daydılar onları deniz kıyısında bırakıp uyuyacağımı söyleyip odama girmiştim ki daha soyunmadan hayır soyunurken kapı aralanmış ve Yusufun anası elinde ütülenmiş pijamalarım

ben daha o girmeden pantolonumu çıkarmış yatağın kıyısına ilişmiş donumla gömleğimi de çıkar-

mış hemen hemen çıplak

o pijamalarını getirdim pijamalarını diye de yaklaşıp yatağın üstüne bırakmasını ve çıkmasını beklemişim, oysa önüme dikilmiş pijamalar elinde bırakmadan bana (çıp laklığıma) gözlerini dikmiş yeniden

Pijamalarını getirdim

önümü tutuyordum saklamak istediğim eğilip yatağın kıyısına (pijamalar hep elinde bırakmadan) tam yanıma ilişmişti) dizli (çıplak)

dizime değıyordu bana yeniden Utanıyor musun

cevaplamamıştım bir cevap bu lamamış olmalıyım yeniden utanıyor musun diye sorduktan sonra yavaşça elini orama donumun kıyısından kaydırıp sokarak ve oynayarak daha elinin değımesiyle o

Sen koca adam olmuşun da benim haberim yokmuş diyerek ve oynamasına devam ederek (pijamalar daha elinde hayır dizlerinin üstünde) benim karşı koymazlığında benim kendimden geçişimde

kapıya bakmıştım korkuyla Korkma kimse yok hepsi deniz kıyısındalar

pijamaları yatağın üstüne bırakıp donumu indirmişti benim

işte aynı tad aynı ürperiş şimdi aradan geçen yıllardan sonra aradan geçen yıllara karşın ıslak bir dilin çevresinde dolandığı dol ama o zaman küçüktü ama o zaman ne kadar değıştı herşeyle birlikte o da ama tad aynı ama unutulmayan tad belki ilk oluşundan ilk oluşundan mı belki

aradan yıllar geçti ama ilk kez bunu o geceyi Yusufun anasını saymassak ilk kez o gün mezarlıkta Günle eğer o ilk geceyi Yusufun anasıyla olan o geceyi ve onu izleyen geceleri saymassak

belki o gece ablamın eli yüzümdede dolaşırken yeryüzüne indiğini sandığım tıpkı sandığım o yoğun yoğun buydu o çürük korkunun yerini alan ablamın yanındayken o gece belki bu da değıl belki başka belki hiçbir şey

ansızdığım ay uzaklaşmıştı gece zifiri karanlıkta ablam kımıltısız bağdaş kurmuş oturuyordu rihtimi aydınlatan ışığı da yakmamıştı benim yakmamı da istememişti yavaşça yanına oturmuşum yanına oturmadan önce

Yatmadın mı

Uyku tutmuyor

Beni de

Işığı yakayım ister misin

Hayır böyle daha iyi

Ama karanlık görüyorsun

Karanlık daha iyi

karanlık daha iyi karanlık daha iyi karanlıkta daha iyi karanlıkta evet

bir an öğleüstü Güne yaptığımı anlatmak istedim başaramadım başarmak için başlamak gerekti başlamak için de sözcükler sözcükler gereken sözcükler bir anda bulunamayan anlatılamayan açıklamayan böylece gizli kalmış gizli kalacak olan çevirisiz karanlıkta

daha kolay böylece ama başaramadım başlamadım karanlıkta daha kolay hayır

birbirimize daha bir yaslanıp susmuştuk çit yoktu bir ışık yoktu uzaktan zaman zaman duyulan tak tak tak tak tak tak bir takanın sesini bir yanıp bir sönen kırmızı yeşil iki noktayı saymazsak o da çok geçmeden yitmişti yalnız sesiydi gelen uzaklardan uzaklardan gittikçe daha uzaklardan tak tak tak tak tak o da gittikçe duyulmaz olarak sonra da yitmişti

Üşümeye başladım hadi girip yatalım

Elimden tutup kaldırmıştı adımlarımı onunkine uydurarak ışiksiz ama alışkanlığın verdiği güvenle eve doğru yürümüştük odalarımıza girmeden eve bu sessiz Günle anasının hiç şüphesiz çoktan uydukları başka da hiçbir canlının (ne insan ne hayvan) bulunmadığı evde yavaşça konuşmadan odalarımıza girmiştik

niçin o kadar uzak niçin şimdi yorgun ben olduğum yerde çirliçiplak aynı yatakta ama bu kez küf kokulu bütün eller okşuyor bedenimi (çıplaklığım)

terliyorum yinim bir kor parçası gibi yanmakta

ama serinletici eller omuzlarımda sırtımdan bacaklarımın arasında iniyor bir dil dolaşiyor şeyimin çevresinde bir kan ırmağı bacaklarımdan aşağı akmakta

içimde bir yerlerde bir uyanış etimin Niçin o kadar uzak Niçin bağıriyorum Niçin ama cevap her zamanki gibi ama cevap yok her zamanki gibi cevap hiçbir zaman olmadı

Ne yapıyordum ne arıyordum bilmediğim belki sonuçsuz ablam o gece eğer ve bugün belki bir yaz geçti belki iki nice yazlar geçti ince kışlar önümüzde hep bu bu soğuk kış bugünkü gibi önümüz kış hiç yaz hep kış hep kuş bugünkü gibi dondurucu soğuk ama bedenim yanmakta sabahtan beri ateş düşmedi şimdi üşüyorum az önce üşüyordum titriyordum ocakta kuru dal parçalarını yaktım bahçeden topladığım onlar da çabucak geçti sönmekte olan ateşin önündeyim şimdi evde kimseler yok kışın ortasında kim Yusufun anası bile eğer ölmemişse belki öldü niçin ölmesin hiç şüphesiz öldü herkes ölüyor o niçin Gün belki o da belki başka bir yerde belki başka bir delikte nasıl bilinir yıllar geçti karlar yağdı izler yok oldu izler silindi ateş ocakta a-

levler sönmekte alevler çoktan sönmüş ateş geçmekte küller.

dışarda büyük fırtına ağacını kuru dalları konuşuyor erik ağacının ve ev sallanıyor dışarıya çıkmaya korkuyorum bahçeye yenden dal aramaya gece zifiri karanlık evin tüm ışıklarını yaktım gecenin içinde tüm pencereleri ışıklı ev tüm ışıkları yakılmış denize açılmış denize açılan odalardan birine yürüyorum tüm eşyalar kirli tozlu ak örtülere sarılmış gecenin (ışıklara karşın) içinde yıllar yılı dokunulmamışlığın kokusunu yayıyorlar çevreye eşyalar gibi anılar da onları da sarmak böyle anıları da ak örtülere sarmak sarıp sarmalamak bırakmak oldukları yerde ya da bir köşeye atmak bir daha da el sürmemek bırakmak bırakmak bir daha da açmamak

ne zamandı bunların kaynağı kaynağı

ansıyorum

bugünmüş gibi ansıdığım hiçbir şey anlattığım da o hiçbir şey bugünmüş gibi ansıdığım herbiri birinin içindeki örtüsüz açıktaki yaşıyan an

yeniden odama dönüyorum köşede katlanmış üç şilte duruyor unutulmaya bırakılmış üç yün şilte biri gelip açana değin (biri? kim?) açana değin orda duracaklar

kışlar geçecek yazlar gelecek ışıkları söndürdüm odamda bir ocakta sönmekte olan ateşin parıltılar kıvılcımları birazdan onlar da

sırt üstü uzandım yatağa bu günmüş gibi ansıyorum kapıyı yavaşça açıp girmişti ayak seslerini bile duymamıştım

Korkma herkes deniz kıyısında çukurun içinde üstüne atılmıştım otlar sırtına batıyordu

Niçin almadın beni kayığına

Bilmiyorum

bugünmüş gibi ansıyorum

az önce tozlu yatağın altında bulduğum olta şimdi elimde misina nylon iplik alıp ucundaki paslanmış kancaya bakıyorum kurşunu kararmış iğnesi paslanmış dikkatle bakıyorum kendimden bir şey sanki

kızgınlıkla fırlatıp atıyorum (niçin? niçin?) sönmekte olan ateşin üstüne küller birden alev alıyor kıvılcımlar sonra ardında pis bir koku (tepen baca) o da söniyor

oturduğum yerden kalkıyorum yeniden odanın ışığını yakıyorum pencereye doğru yürüyorum hiçbir ışık yok görülen hiçbir ışık yok görülmeyen hiçbir ağaçlar bahçenin duvarı hiçbir şey yalnız kurumuş dalların rüzgârda çıkardığı iğrenç ses ağacın varlığı bir bu geceğin içinde yanan olta az önceki ama ne kurumuş ne yanmış ne külü (böylece) olan derin karanlık çürümüş çürümekte çözülmekte olan bir iç bir çöp sepeti ben

hiçbir anı yok iste hiçbir geçmiş yok hiçbir gelecek yok hiçbir mut yok hiçbir hiçbir günlerin gecelerin ağırlığından başka günlerin gecelerin ağırlığında hiçbir salt bu ağırlık belki bir bu ağırlık hiç şüphesiz bunları demek isterdim bunla-

ÜSTAV

yakınlar

Uykusunda bol güneşli bir ormanın
Bu gitmekle eksilmeyen hız
Ürperir serin kanat vuruşlarında kuşların
Uzar daha yakına evrenden sokraki çağıma

Aklı yeşille bölüp çoğaltmak boşuna
Toprağın her acıkışında kuru köklerin
Doyduğunu sanması ikindilere inmeden
Yaşayıp yaşayıp yeniden ölmesi böceklerin

Uzar daha güçlü ilk karıncalar
Eridiğinde deniz ırmaklarına karın
Bu uzak ormanlarda başlıyor biliyoruz
Bu uzak bildiğimiz bütün yakınların

Kâmran YÜCE

rı dedim buraya gelince demek istediğim anlatmak istediğim deminden beri bunlardan başka hiçbir şey bunları ilk kez bugün burda ama tere ve kana batmış ama artık devam edemeyeceğim oysa demek isterdim devam etmek isterdim (hayır) ama (hayır) terden ve kandan (hayır) kandan ve terden kapkaranlık ev kurumuş gene bu kumlukta kuruk bir yaz anısı

ansızın (hayır hayır) bir uyrgezer bir değil geçmişle bugün arasında mekik dokuyan (hayır hayır) dolambaçlı ama bu kez bir başıma yeni yepyeni bir serüven bir başıma gelmek yürümek gecede gecemde yürüme yürümek ik kez yürüyormuşcasına kendi adımlarım üstünde ve hiç durmadan ve hiç durmadan evet

durmak yok tümünü söyledim dedim tümünü söylemek gerek durmak yok anlat saklanacak hiçbir şey neyi saklayacağım herşeyi söyledim dinleyen yok ben bile şimdi bunları düzene sokmak albaştan bugünmüş gibi anıyorum ...gözlerimiz... karşı karşıya geldiğimizde... ...kapının eşiğinde yatmadan önce burada bu odanın hiç kimseler yok hepsi deniz kıyısındalar rıhtıma indiğimde elinden tutup çukurdan çıkarmıştım... bugünmüş gibi anıyorum... ranlıkta deniz kıyısından döndükten sonra evin içinde yavaşça yürüyüp odalarımıza girmeden önce sofadaki aşağıdaki konuşma :

Uyuyabilecek misin? Bilmiyorum. Nasıl? Bilmiyorum dedim. Ne var? Hiç. Korkuyor musun? Evet. Gene? Bilmiyorum. Ne var? Bilmiyorum korkuyorum. uzun sessizlik yeniden bana uzanan eli boynumda oradan yayılan sıcaklık okşayışlar avutuşlar sonra

Biliyor musun enişten dönüyor? (cevap yok) Ne yapalım? Hiç. Ben de zaten gidiyorum. Neye? Bilmiyorum. (uzun bir susuştan sonra sofa da karanlıkta fısıldarcasına devam eden konuşma olanları — Gün'le anasını — uyandırmaktan çekinerek)

Gülen

şıpıverir gökyüzünün cik cikiyle
sulak bir saçı var bir bellisiz yerinden
öpse birlionlu öper sevse binli onbinli
öper güller silkinir
öper uyanır uykular
gagasını duyup dükkânlarını serinletir fırladıkları

ezberletir civ.civlerine sütövgüsünü yaşamın

AV cı

süslü donunu kışkırtıyor bay avel
dumansı kokulu omzu da var
ah ne de şirin bir zehirle besili
cicimsi tadına doyamıyor yaşamın

gırtlacağı görgülü vurusunu seviciliğe alıştıır
vah ne de güzel ve canyakılı

AV gülen

göğü genişleten göbeğini parlatıyor bay avel

Nihat ZİYALAN

Biliyor musun enişten... (sonu gelmeden cümle sonra elimden tutup) istemiyor musun ki...

ki... ki... ki... hep bu sonu getmeyen cümleler belki başlanmamış bile belki her yerde olduğu gibi başlangıcı bile ansımadığım cümleler okşamaların ateşi içinde yitmiş

(birden elimi bırakıp)

Nen var?

Hiç.

Hadi gir odana yat.

burda biten konuşma yanından hiçbir şey söylemeden ayrılmıştım ağzımı açmadan iyi geceler dilemeden odama girip

bugünkü gibi

işte gene aynı odada

pencerenin önünde ben

aynı odanın onun odasını az önce gördüm hiçbir şey yok herşey ak örtüler içinde herşey ölü herşey küf kokusu

başım cama dayalı camın soğukluğunu duyuyorum bir alev dalgasının yaladığı alnımı geri dönmek bu boş odayı bir kez daha geri dönmek nereye niçin başımı çevirmekten korkuyorum böyle işte başım pencereye dayalı başımı çevirince

birden kapının önünde onu görmekten korkuyorum onları

döndürdüm başımı kimseler yok yeniden yataktayım yinimi artan ateşle birlikte dayanamayacağım bir ağırlık kaplıyor organlarım ayrılıyorrlar benden kopuş kesik kesik güçsüz boşuna tüm bedenim özellikle eklemeler sahip olmak nerde elimi bile kaldıramıyorum nice süren bir güçsüzlükten sonra yatakta doğrulmayı başarıyorum (aradım geçen süre içinde sayıklamış olmalıyım), başucumdaki ışığı yakıyorum saat sabahın beşi biraz geçiyor kalkıyorum yeniden pencerenin önüne rüzgâr dinmiş ortalık karanlık hiçbir ışık yatağın başındakini saymassak hiçbir ışık binlerce zil çalıyor (nerde? uzak) dolaşıyorum odanın içinde soğuk ocağın kıyısına gidip külleri karıştırıyorum maşayla elimi küllerin üstünde gezdiriyorum/garip çocuksu bir sevinçle özdüksüz bir sıcaklık tüm yinimi sarıyor biraz daha eşeliyorum külleri külleri

sıcak küllerin ortasında paslanlanmış bir kanca maşaya takılan anıyorum

bir gün

koca bir balığın gırtlığından çekip çıkarmıştım... (1962 — 63)

YENİ HEDEFLERE DOĞRU

Türkiyenin demokratik bir düzen içinde plânlı ve hızlı bir şekilde kalkınmasının sağlanması herşeyden önce, işbaşında bulunan yönetici kadronun ülkücülüğüne, yeni bir zihniyetin ve inanın temsilcisi olmasına bağlıdır. Netekim, hangi devlet kurumunun başında bu nitelikte yöneticiler bulunuyorsa, o kurumda işlerin en kısa süre içinde yeni bir yön ve hız kazandığı bir gerçektir. Böylece, en küçük kademedен, en yüksek yönetim yerine kadar bütün bir kadronun genç, ülkücü, devrimci, Atatürke nitelikte olmasının, plânlı ve hızlı bir kalkınmanın temel şartlarından biri olduğu gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Bilindiği gibi SÜMERBANK, yurdumuzda ilk beş yıllık sanayileşme plânını uygulayan ve başarıyla gerçekleştiren büyük bir devlet kuruluşudur. İlk beş yıllık plânın uygulanmaya başlandığı yıllardaki teknik eleman kadrosunun, mali kaynaklarımızın, insan gücümüzün bugünküne kıyasla çok daha az olduğu gerçeği gözönünde tutulursa, sanayileşme alanında atılan bu büyük adımın gerçekleştirilmesinin önemi kendiliğinden daha iyi anlaşılır. SÜMERBANK, bir iktisadi devlet teşekkülü olarak özellikle Türkiyenin sanayileşme davasında gerçekten büyük hizmetler görmüş bir kurumdur ve bu görevine bugünde daha da artan bir hız ve inanca devam etmektedir. SÜMERBANK'ın yurdun dört bir yanında kurduğu fabrikalar, o bölgeler için hem ekonomik bakımdan hem toplumsal yaşantı bakımından hem de kültürel bakımdan bir kalkınma aracı olmuş, o bölgelerin yaşantısına yeni ve uygar bir yön verebilmiştir. SÜMERBANK, bugün sayısı 28 i bulan, tekstil, toprak ve kimya sanayii alanında fabrikayı işletmektedir. İştiraklerinin sayısı 55 i bulmaktadır. Halka ucuz, sağlam, iyi ve kaliteli mal satmak ve piyasada düzenleyici bir rol oynamak amacıyla toptan ve perakende satış yapan mağazalarının sayısı ise 160 a yakındır. Şimdi, gerek üretim alanında, gerekse satış alanında yeni bir zihniyetle, daha dinamik, daha ileri bir anlayışla çalışmaya yönelmiş bulunmaktadır. Bundan yedi sekiz ay öncesine kadar, basına da geçmiş olan, 600 milyon liralık mal stoku, SÜMERBANK'ın çözüm bekleyen başlıca meseleleri arasındaydı.

Aradan geçen yedi sekiz ay gibi çok kısa bir süre içinde 600 milyonluk bu stok problemi hemen hemen halledilmiş bulunmaktadır. Merkezden çevreye doğru hissedilir bir dinamizm yayılmaktadır. Böylece SÜMERBANK, uygulanmasına başlanan 5 yıllık plânda kendi payına düşen hizmetleri zamanında ve hızla yerine getirmek için çalışmaktadır. 1965 yılı bir «VERİMLİLİĞİ ARTTIRMA VE KÂR» yılı olarak kabul edilmiştir.

biter
o aşk
kelimesi de

Bu yağmur ve güz ikindisi
Uyursam ölürüm belki
Camlarda çiçekler uzar yüzüme
O küçük kızlarla üşür ellerim

Bu defter sarı kuşları korkunun
Usulca sabahı çizen buğularda
Anılar için ne küçük kelime
İnce bir kelebeğin unutulmuş kanadında.

Nevzat UÇKAN

bir
ölü
unutulmuş

Unutulmuş bir ölü
dudağı bıçak yaralı biri
adam, tedirgin adımları.

izmaritler
boş kâğıtlar
elma eşlekleri.

ve bir çocuk dörtte bir simidi
kadın ya da erkek saçları daha çok ak
gittikçe daha çok büyüyor gözleri.

durup durup öyküler yazılır ille de bir kadınla
alıştık hep böyle açan çiçeklere
neden-niye söylenmez aslında
herkes yeni peygamber uyku sersemliğinde...

adam ölü
dudağı bıçak yaralı biri
bıkkın adımları.

saklanan ellerde herhangi bir öğlen
bir düzen hergün az daha çürüyen.

yetmişiki puntoluk harflerin buruk tadı
bir çocuğun elinde bağırarak yarın
adamın kadının, bir mutfak rafının.

izmaritler,
boş kâğıtlar
elma eşlekleri.

öyle bakıp durmayın
ya söndürün şu ateşi
ya kendinize bir dolmuş çağırın...

Abdullah NEFES

GEÇEN AYIN İÇİNDEN

lar. Eskiden sadece futbolcuya -devam etmesi gerekmiyen- bir iş bulunur, yılda bir kat elbise ile palto verilir, böylece idare edilirdi. Şimdi, nazlarından geçilmiyor. Bir tanesi «Aç açına oynanmaz!» demiş. Anlattıklarına göre aylık kazancı beş bine yakınmış bu delikanlının.

Böyle «açlık» tan ölmeye razı olacak nice kimseler var!

NERDE O BOLLUK? — Gazetelerde boylu boyuna reklâmlar. Bakıyorsunuz bir sinema artisti, üstünde şık bir giysi, size «akıl» veriyor: «Ben filân kumaştan giysi diktirdim. Çok memnunum. Siz de bir, hatta birkaç kostüm diktiriniz.

«Birkaç kostüm» ha? Kuzum, bizim işimiz başımızdan aşkın; terziye gidecek zamanımız mı var?

MAYOLAR — Üstü açık mayolardan söz edecek değilim. Gazetelere sermaye çıktı ama kimse ciddiye almıyor.

Biri çalışan, birinin de eşi çalışan ortahalli iki bayan, yazın beş on gün dinlenebilecekleri «ehven» bir yer arıyorlar. Birisi falanca adadan söz açtı. Öteki: «Oraya gidilmez kardeşim! dedi. Oraya öyleleri gidiyor ki günde dört kez mayo değiştiriyorlar. Bize göre değil»

İnsanlar ne kadar budaladır! Dört mayo değiştirerek fiyaka satmak için insanın yalnız varlıklı değil, kuş beyinli de olması gerekiyor.

MASKARALIK! — Amerikanın Cumhurbaşkanı adaylarından biri, kızılderi kılığı ile fotoğraf çekirmiş!

İnsan, yarın bir devleti yönetecek olanlardan her şeyden önce ağırbaşlılık istiyor. Ama, halk da böyle şeylerden hoşlanıyormuş. Demokrasilerde aksayan yönlerden halkı da sorumlu tutmak gerekiyor. Suç biraz da böyle hafifliklere oy verende.

GERİCİLİK BİR TÜRLÜ OLMAZ! — Erzurumda düzenlenen UNESCO Haftasında bir takım olaylar geçti. Lâyiklikten söz açan Prof. Bahri Savcıyı ön sıralarda çarşafli kadınlar «dinlediler.» Bu kadınların oraya kasılla oturtuldukları, hattâ bunların erkek oldukları da söyleniyor.

Erzurumda gerici gazetelerin Atatürk anıtı yapılımasına karşı oldukları, bu yüzden de birtakım olaylar geçtiği de biliniyor.

Ancak; Unesco kurulu, gericilerin sadece Erzurumda mı olduğunu sanıyor. Bu kurumun içinde de, ileri düşüncelere aykırı davranışlar göstermiş kimseler yok mudur? Çuvaldızı önce kendimize saplıyalım!

BAKAN ve DENETÇİLERİ — Millî Eğitim Bakanını Eskişehirde öğretmenler kongresinde biraz eleştirmişler. Sayın Bakan hep Atatürkçülükten konuşur. Ama, artık kendisinde anlamış olmalıdır ki, Atatürkçülüğün sözü yetmiyor. Öğretmenlerin Bakanını eleştirmeleri kendisine bir hatırlatma yerine geçmiş olmalıdır.

**Dost dergisini beğeniyorsanız
Abone olunuz — Abone bulunuz**

DÜŞÜNCE ALANI — Çetin Altan'ın Milliyette yayınlanmayan bir yazısını Aziz Nesin Yeni Taninde yayınladı. Bu yazı düşünce özgürlüğü ile ilgiliydi. Bir gazetenin yayınlıyamadığını bir başka gazetedeki, bir başka yazar kendi sütununa alırken, yazılan bir yazının nerede olursa olsun yayınlanması gerektiğini öne sürmüştü. Düşün yayılmalıdır. Kâğıtta kal mamalıdır.

Bu olayın yeterince yankı yapmadığını da ekliyelim. Onun içindir ki, buraya unutulmasın diye not ediyoruz.

OKUYUCU SUNA KAN — Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrasının Anadolu gezisinden hoş olayları Faruk Güvenç derlemiş, «Opus» ta yazdı. Anadolu gazetelerinden ikisi, Suna Kanı «okuyucu» olarak tanıtıyor ve «okuduğu parçaların» çok beğenildiğini ballandırıyorlar. Hattâ çocuğun biri Suna Kana «Sizin sesiniz kalorifer mi?» diye sormuş. «Kolojatur» diyecekmiş de...

Bu suçsuz bilgisizliklerin dağılıp erimesi için Anadoluya sık sık Suna Kanların gitmesi gerekli. Ancak, gazetelerden birinin dediği gibi, Batı müziğine çok yabancı olan halkı daha hafif eserlerle bu müziğe ısındırmak düşünülemez mi?

KÖPEĞİN ASİLLİĞİ — İrlandanın bir cins köpeği varmış ki pek değerli imiş. Bu iri hayvanın günlük yiyeceği de bir âlem... Hani «6 dan» derler, öylesine... Ayrıca, satılırken dikkat edilecek bir nokta da var: «âsillere» satılırmış.

«Asil» lordlar, kontlar, baylar, bayanlar.. demek ki, «asil» köpeği karşlarına alıp avunacaklar. Asaletin sonu görünüyor.

FUTBOLCU SATIŞI — Bir futbolcu 120.000 lira ya satışa çıkarılmış. Bunu okuyanlar, okulda başarı sağlamiyan çocukları bu yola götürmeyi öğütüyor-

HÜSEYİN RAHİMİ'Yİ OKURKEN

(11. Sayfadan)

d) Sevinç karışık bir hiddet, sonra «sevda rikkatı» (Metres, 164. S)

e) Acı ma (Tesadüf, 119; Tebessümü Elem 342. S.)

f) Görmek, yakınında bulunmak isteği (Nimetşinas 99, S) Şıpsıvdi 262 s.)

g) Hoşlanmak (Nimetşinas 109, S)

h) Soylu ve soyut bir aşk (Sevda peşinde, 117 - 129. Son, Arzu, 55. S)

i) İstek (Toraman, 41; Cehennemlik, 150; 175. S.)

j) Şaşırtma, sersemleme (Mürebbiye, 75; Cehennemlik, 132. S.)

k) Hayran oluş (Tebessüm-ü Elem, 216. S.)

5 — Engeller :

Yukarda söylediğimiz gibi aşkın karşısına toplumsal yasalar; dinsel — toplumsal ve vicdani yasaklar olarak çıkar.

Hüseyin Rahmi'de dinsel engel tek başına kar.

sımıza çıkmaz. Dinsel zorumluklar o zaman için, toplumsal zorumluklarla birleşmiştir. Günah aynı zamanda yasaktır. Aşk din bakımından, yasa bakımından, vicdan bakımından yasaktır. Bu yasağın en yakın ve en içten uygulamacıları evlerde aile başkanları ve kocalar, mahallelerde bütün mahallelidir.

a) Karşı tarafın kaçması (Bir-Muadele.i Sevda'da), Metres'te, Tesadüf'te Nimetşinas'ta, Şıpsıvdi'de, Son Arzu'da, Cehennemlik'te, Tebessüm-ü Elem'de, Tutuşmuş Gönüller'de, Muhabbet Tılısım'ında,)

b) Alın yazısı: Kötü raslantılar, yanlış anlamalar (İffet'te, Billur Kalb'te, Cehennemlik'te) Parasızlık, düşkünlük (İffet'te, Billur Kalb'de, Tebessüm-ü Elem'de)

Toplumun ahlâksızlığı (İffet'te, Billur Kalb'de, Metres'te)

c) Ana-baba, aile başkanları : (Mürebbiye'de, Şıpsıvdi'de, Sevda Peşinde'de, Billur Kalb'de, Muhabbet Tılısım'ında, Kokotlar Mektebi'nde, Hazan Bülbülü'nde)

d) Evli oluş (Bir muadele.i Sevda'da, Metres'te, Tesadüf'te, Nimetşinas'ta, Şıpsıvdi'de, Sevda Peşinde'de, Toraman'da, Cehennemlik'te, Ben De.li miyim de, Tutuşmuş Gönüller'de)

6 — Özdirenici

Dinsel ve toplumsal kanunlar küçük yaştan başlayarak eğitim öğretim ile vicdanlarda namus ve görev kavramları olarak yerleşir. İç yürütme organı iradedir. Hüseyin Rahmi'nin çoğu kişilerinde ister namus ve görev duygusunun etkisiyle, ister aşkın acılarından kaçmak için, olsun ilk duygularıyla birlikte bir öz direniştir de başlar. Ama; kısa ya da uzun bir savaşmadan sonra, çokluk irade doğanın zoruna yenik düşer.

«İsteddiği halde bulamadığı bir şey kalmış ki o da metresi Parnas'tı» (Metres, 505.S.) Saffet, nefsiyle mücadele eder (fakat aşka yenilmez) (Metres, 284 ve sonrası)

Firuze Hanım nefsiyle mücadele eder sonunda mağlup düşer (Metres, 168. S)

«Müşak bu karının cibiliyetsizliğini biliyor, fakat seviyordu (Metres 245.S)

«Mail'de bir bezm gecesinden sonra nedamet başlar (Tesadüf, 129.S) «...fakat nefesine karşı ettiği ahde rağmen (131.S) bir ikinci bedbah tesadüf (133.S) mukavemetini kırar. «Şehit bir iptilâ peydasından havfederek» (133.S) bütün iradesini kullanır. «İradesinin dışında» (103.S) gücü, kudreti, ihtiyarı hariçinde (104.S) «...gönlünün meyelânını çiğneyerek... ondan iftiraka karar veremez (191.S) bu, nefisle, arzuya irade mücadelesi romanın sonuna kadar sürer.

«Nihat, tehlike.i sevdayı bertaraf etmek için... onu uğraşmak yolunu tuttu.» (Nimetşinas, 110.S)

«... bir kaç zamandır aşkımla ettiğim müthiş mücadele...» (Sevda Peşinde, 137.S)

«Gemi azağa almış bir sevda hiç nasihat dinlemiyor.» (Sevda Peşinde, 136.S)

«... Her türlü hüsn-ü niyet ve metanete rağmen» (Sevda Peşinde, 150.S)

«... Bir kaç dakikalık zaafı...» (Sevda Peşin.

(Dost : 43

de, 127.S) «Aşklarına mağlup» (Sevda Peşinde, 150.S.) düşerler.

«Cenab-ı adil biliyor ve sen de şahitsin ki bu sukuttan kaçmak için irade-i cüzüyemi, külliyyemi, bütün methanet ve kuvvetimi istimal ettim» (Sevda Peşinde, 165.S)

«Şuayp Efendi otuz beş senedir bu belâyı çekti, insaniyetin tayin edebileceği yoldan sapıtılmamıya uğraştı, vicdaniyle, insafiyle cenkleşti.» (Toraman, 32.S.)

«... Kıza tecavüze karar verdi, çünkü artık kendini zaptedemez bir hale gelmişti.» (Toraman, 47. S)

«Aziz işlediği günahın büyüklüğünü biliyor, lâkin diğer türlü hareket edemiyordu.» (Toraman, 115.S)

«Ahlâk buhranları, vicdan azapları arasında yaınıyordu» (Toraman, 125.S)

«Nuri Yezden, «... beşer kudretinin fevkinde deruni bir müthiş mücadeleden» sonra aşkını yenemi-yerek intar eder (Son Arzu, 199.S)

Ferhunde bir vicdan sarsıntısı geçirir. (Cehennemlik, 153.S)

Ferhunde Hanım bir müddet analık şefkatiyle kendi aşkı arasında can çekişir gibi içinde bir an mücadele geçirdi.», «Şemsi'ye olan sevdası da her hissin her şefkatin fevkinde idi.» (Cehennemlik, 530.S)

Şemsi, «Bu kızın hayalini daima gönlünden kov-mıya uğraşiyor, ondan kaçıyor, aşkıyla mütemedi bir cidalde bulunuyordu.» (Cehennemlik, 229.S) «Sen (Şemsi) bu günahkâr kanına ağış-ıç kabulünü aç-bilmek için çok zaman vicdanla güleştin güleştin. (Cehennemlik, 477.S)

Cazibe aylarca «metanet gösterdi» (Cehennemlik, 364.S) «Fakat aşkın alâka-i kimyevîsinden kurtulamadı.» (a.c. 365.S)

7 — Buluşmalar :

Hüseyin Rahmi'de, birkaçının (İffet, Son Arzu, Billür Kalk,) dışında bütün servüvenler buluşmaya, birleşmeye varır.

a) Gizli buluşma yerleri:

Kırlar (daha çok görüşüp konuşmak için)

Ayazağa (Tutuşmuş Gönüller 179.S)

Maslak (» » » »)

Büyük dere (» » » »)

Bendler (» » » »)

Cendere (» » » »)

Gülhaneparkı (» » » »)

Ada Çamları (Sevda Peşinde 124.S)

Bostanlar (Şipsevdi, 264; Billür Kalb, 2. Perde)

Ağaç tepeleri (ağaca çıkacak sevgiliyle pence-reden konuşulur. Son Arzu, 113; Mürebbiye 257; Muhabbet Tılsımı 128.S)

Bahçenin kuytu ağaçlık köşeleri (Cehennemlik, 278 - 165; Mürebbiye, 256; Şipsevdi, 188 - 203.S)

Boş odaları (Cehennemlik, 560.S)

Bildik evleri (Çoğu zaman dadı ya da Kum ev-leri) (Bir Müadele-i S. 177; Sevda Peşinde 221.245.S)

Gizli buluşma evleri («çiftahaneler») (Şipsevdi, 213.S)

Doktor ve dişçi kabineleri (Son Arzu, 188; Sevda Peşinde, 190.S)

Asansör (Son Arzu, 188.S)

Otomobil (Tutuşmuş Gönüller, 178; Kokotlar Me: 304.S)

Şambr möbleler, apartımanlar oteller (Kokotlar Mektebi, 290.S)

Kadının evi, odası (mürebbiye, 87 - 110 - 260; Met res; 177; Şipsevdi, 464 - 465; Toraman, 158; Evlere-şenlik, 20 - 55.S. v.b. Cehennemlik, 242 - 303.S)

Kokotlar Mektebi, 155 - 326 - 345 - 304.S.

b) Eve zanpara alışı :

Yolu yönetim : Gece el ayak çekildikten sonra belli saatte çevreyi kollaya kollaya ,çokluk arka kapılardan birine gelinir. Orada parola verilir.

Parola : Öksürük (Tesadüf 153. S)

Sigara ateşi (Tesadüf 153.S)

Bir kelime, bir söz kümesi (Tutulmuş Gönüller, 376; Muhabbet Tılsımı, 319 - 344 Tesadüf, 138 - 156. 157.S)

Aracılar :

Arabacılar (Tesadüf, 156.S)

Mahalle esnafı (Tesadüf, 138 - 157.S)

Aracı kadınlar (bohçacılar, halayıklar, hizmetçiler, eski orta malları) (Tesadüf, 153; Cehennemlik, 240 - 241; Metres, 168; Muhabbet tılsımı, 151 - 122; Ev-

AKBANK

Her türlü
banka işleriniz
için

AKSİGORTA

bilumum sigorta
muameleleriniz
için

emrinizdedir

(Dost : 44)

taşdevri bir eskifoçalısı

Sen ondan umar mısın uzunca
ve çiğ yemiş geceye dalınca zaman
nasıl sapıtır ayakuçları
ayaklar suda

Bir eskifoçalı gece tutkunu
kaymış taşları taşlarla birlik
değmiş suya
Selim'in Yorgi'nin kimseciklerin
ve yavaşa öpmüş denizdir diye
öpmüş yavaşa bunca

topuğundan
Gölgelerle birolmuş ay bekleyen sularda
derin ıssızlığına örtmüş geceyi
sonra yorulmuş upuzun çizgisine zamanın
upuzun denizine
gözlemek karasını görmemek gözlerinin

Son sözünü işitsen gelir miydin?

Fikret ADANIR

gezi

Uçtumu güzelim usumun kuşları
üşümüş parmaklarım benden değil
taşa eğilsem taş don
yürüsem cıtır cıtır sokağımın buzları

Ayak izlerine basa basa
güzelledim önüm sıra gidişini.

Ruşen HAKKI

asılır karanlığa

Canımın yangını güzelliğin kanıdır
İslatır mumlarını yoksulluğun
Aşktır
O en güzel selâm
En eski günaydın

Uçurup tüylerini hüznün
Asılır karanlığa
Öpüldükçe
Bir yerin
Sessizliğini açartır

Bülent DALYANCI

lele Şenlik, 33 - 34; Tutuşmuş Gönüller, 73 - 76; İffet 209. S.)

«İnbar» mektupları: (Kokotlar mektebi; Tebessüm-ü Elem, Tutuşmuş Gönüller; Metres, Tehlikeler (Üstlerine birinin — çoğu zaman kocanın — gelmesi) (Mürebbiye, 287.S.; Sevda Peşinde, 240.S.; Toraman, 160.S.; Tutuşmuş Gönüller, 365. 72.S.; Muhabbet Tılısımı 326, 350, 157.S.; Kokotlar Mektebi, 304.S.; Cehennemlik, 305.S.)

Baskın: Baskının tinsel nedeni — Eğlence (Tebessüm-ü Elem, 58.S.) — Kıskaçlık (Tebessümlü Elem, 9, 54., 95., 182., 183.S.)

Kaçış: Saklanma (yüke, dolaba, başka odaya, kömürlüğe) (Sevda Peşinde, 240.S.; Toraman, 159.S.; Muhabbet Tılısımı, 152 - 153.S.)

Kadın Kılığına girme (Tebessüm-ü Elem, 147.S.) Kocayı Atlatma (Toraman, 159 - 163.S.; Muhabbet Tılısımı, 158 - 161. S.; Tebessüm-ü Elem, 197.S.; Cehennemlik, 306.S.)

Kaçma (Sevda Peşinde, 244.S.; Muhabbet Tılısımı, 162.S.; Tesadüf, 163 - 173.S.; Kokotlar Mektebi, 303.S.) Silâh Çekme, yaralama (Muhabbet Yılısımı 329, 350.S.)

Kapatma: (Alafranga Metres) Bir kadın, çoğu zaman bir iki hizmetçinin koruyuculuğunda bir evde yaşatılır ve bazı geceler yanına gidilir. (Metres, Tesadüf, Şıpsevdi, Tebessüm-ü Elem, Tutuşmuş Gönüller'de)

8 — Birleşmeden Sonra :

a) «Bir mecahsizlik, bir nedamet kesikliği» (Cehennemlik, 298.S.)

b) **Yatışma** (Toraman, 108.S.; Muhabbet Tılısımı, 97.S.)

c) **Mutluluk ve Neşe** Cehennemlik, 322. 332.S.; Sevda Peşinde, 170. S)

d) **Kocadan Nefret** (Cehennemlik, 323, 366., 479. S.; Sevda Peşinde, 166.S.; Utanmaz Adam, 50. S.)

e) «Nefret, nedamet, arzu durgunluk, neşe... birbirine karışma» (Cehennemlik, 300. S.)

d) **Yeniden istek duyma** (Cehennemlik, 299 - 300.S.)

Aşkın Sonu :

Bıkma ve aldatma (Şıpsevdi, 264., 388 Kokotlar Mektebi, 232, 260. S.;(?))

Kendini Öldürme (Şıpsevdi 78.S.; Sevda Peşinde 253 - 255.S.; Son Arzu, 212. S; Cehennemlik, 632, 634. S; Ben Deli miyim? 703. S.)

Felâk (Felç, çıldırma; ölüm, düelloda ölüm, sefalet (İffet, 253, 257.S. Bir Müadele.i Sevda, 192. S.; Metres, 379.S.; Tesadüf, 285.S.; Toraman, 167.S.; Tebessüm-ü Elem, 562 - 664.S.; Ben Deli miyim, Tutuşmuş Gönüller, 457.S.)

Çocuk «peydahlama, Çocuk düşürme çocuk bırakma (Şıpsevdi, 259., 345., 559.S.; Utanmaz Adam, 267., 284.S.; Tutuşmuş Gönüller, 457 - 467.S.; Cehennemlik, 612.S.)

Boşanma (Bir Müadele.i Sevda, 191; Son Arzu, 189.S.; Tebessüm-ü Elem, 420.S.; Son Arzu, 112. S.)

Ayrılık (Billür Kalb, 628. S.)

Mut'u Sonuç (evlenme)

(Nimetsinas — aşktan vaz geçme — 272.S.; Tutuşmuş Gönüller, 505.S.; Muhabbet Tılısım, 366.S.; Kokotlar mektebi, 548. S.; Son Arzu — sonra boşanma — 111. S.)

ÇAĞIMIZIN ŞARTLARI İÇİNDE BİR ŞAİR

(2. Sayfadan)

catigil'in şiirlerinin bugün gittikçe genişleyen bir çevreye yayılışını görürler, dışa kapalı, kalabalıktan tedirgin gibi görülen mizacındaki sertliğin altında, sert ve bağışlamaz bir düzençi ahlâk anlayışının da varlığını bilmelidirler.

Behçet Necatigil'in bu güne kadar yayınladığı 7 kitabında topladığı şiirinin anlam ve değerini, kendi neslinin ortak kaderi açısından kişiliğini ortaya koyan iki temel ilkeyle belirtmek istiyorum. O, 1940 yıllarından sonra, sanat çabalarını tek başlarına yürütmek zorunda kalan, bu yolda kendi güçlerine güvenen sanatçıların bir örneğidir. Bu davranışı eserlerini baştan başa nitelemiştir. İkinci bir ilke de, onun ahlâk düzeni sarsılmış ve dengesiz bir toplumda, gündelik yaşamının çetin şartlar altında kişiliğini ve ülkesini ahlâk anlayışını, halk yaşamının temel değerlerini savunmasında, dar çevresinde kalsa bile yaşatıp ayakta tutmasında görülüyor. Sanatı ve hayatı bu iki ilke ile birleşir, bir bütün kurarlar.

Onun şiirlerinde, daha ilk örnekleriyle başlayan, bizim inancımızı belirleme, halkın yaşamışındaki değerleri ve güzellikleri savunma çabasını gördük. İçinde yaşadığı çevrelerdeki basit güzellikleri, küçük insanların gündelik yaşamlarındaki mutlulukları yansıtıyordu. Sürekli bir çalışmadan gelen yorgun ve bezgin duygularını, çekingen sevgilerini anlatırken bile, kişisel olmaktan çıkıyor. sıcak ilgilerini başkaları ile birleştirmesini biliyordu :

Seni, beni üzen dertte,

Çarpar bir milletin kalbi,
Halkın çoğu bizim gibi,
Bunun lâfını etmekte.

Geçer, hepsi geçer elbet,
Daralmış gönüller ferahlar,
Gelir o eski sabahlar,
Memleket eski memleket.

Halkın kendi yaşamlarına bağlanan küçük dünyalarını anlatan hikâyecilerimizle birleşerek, o da, bir süre o temaları işledi. «Evler» üzerine yazdıklarında, İkinci Dünya Savaşı yıllarında ezilen küçük aileyi toplumun temel taşı olarak tanımlayan şiirlerinde onun ustalığının ilk belirtilerini gördük. Kuytu sokaklardan geçiyor, çalgılı bahçelere uğruyor, küçük çocukları, yaşlı nineleri, eskiyip dökülen ahşap evleri okşuyarak dolaşiyor, onlarla birlikte olduğunu, onlardan kopmadığını anlatmak istiyordu. «Kapalı Çarşı» (1945), «Çevre» (1951), «Eski Toprak» 1956), «Arada» (1958), «Dar Çağ» (1960), «Yaz Dönemi» (1963) adlarındaki kitaplarında, insanlarda gördüğü sürekli sıklıktan duyulanarak, insanlara ve çocuklara dağıtılması gereken bir mutluluğun sorumluluğunu taşıyarak, bizim halkımızla «hem-hâ» olarak yürüyüp geldi.

Onun sanatının ikinci önemli niteliği, düzençi ahlâki kendi içinde ve dar çevresinde savunma çabasını da hayatında ve sanatında bir yandan alıp getirisiidir. Şair, darlık yıllarında halkla birlikte dükkânların önünde uzayıp giden kuyruklarda nasıl beklediğini anlatıyor :

Bu bir yerden ötekine, yetismeler,
koşmalar,

Bu taştlar, bu ekmek, bu et, kömür, yağ,

Sizin böyle âdi konularla işiniz yok.

Böyle küçük geçici,

Ah siz ne cici
Süzülmek bulutlarda
Acaba

Behçet Necatigil'in bütün sanatında, çetin bir hayatı, her adımını alın teriyle kazanarak, direnerek sürdüren ortahalli halkın yaşamlarında beliren değerleri ve güzellikleri tasvir ederek, onları yüceltip yeniliyerek bir ortak ve yaygın mutluluk kurmak isteyen, vaktiyle var olan bir mutlu dengeyi her yerde araştırıp, onu yoksulluklara, eskimelere rağmen ayakta tutmaya çalışan bir şair olduğu görülüyor. Çevresini ve çağını en iyi yansıyan, insanları anlayan ve seveyerek savunan bir şair olarak edebiyatımızda, Behçet Necatigil'in, önemli bir yeri olacaktır.

Bıçak, çatal,
kaşık, tencere ve
bilümüm yağlı
kapları, fayansları,
mermerleri,
çinileri ve...

HERŞEYİ daha iyi TEMİZLE

(Faal : 1196/46)

GRİPİN

BAŞARI İLE KULLANILIR

Baş, diş, adale ve soğuk algınlığından mütevellit bütün ağrılara karşı GRİPİN başarı ile kullanılır

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

MÜZİK VE SAHNE DANIŞMA KURULU TOPLANTILARI

(5. Sayfadan)

Böyle bir kurum araştırma, inceleme, yayın yapabileceği gibi, bünyesi içinde bulunduracağı bir müzeyi de düzenliyerek şimdiye dek darladağınık bulunan tarihi eserleri, metinleri, figürleri, gereçleri bir araya topluyacaktır. Ben 6 Eylül 1963 tarihli Vatan gazetesine yazdığım yazıda bu konuyu sadece tiyatro yönünden ele almış ve bir Tiyatro Müzesinin kurulması gerektiğine parmak basmışım. Bildiride açıklanan kurumun bütün sanatları kapsaması tabii ki daha olumlu ve kestirme bir yoldur.

Danışma Kurulunun ısrarla üstünde durduğu şey bir Kültür Bakanlığının gerektiğidir. İmkânlar elverdikçe bu bakanlık kademeli bir gelişmeyle kurulabilecektir. Belki önce genel müdürlükler, sonra bir müsteşarlık, sonra da gerekli olan Kültür Bakanlığı...

Örgütlenme konusunda bildirin sonunda çok iç açıcı bir çizelge de var. Bu çizelge, yeni bir örgütte sanat özgürlüğü ve iş birliği, malî denetleme düşünceleriyle yapılmıştır. Devletin gücü bir kültür Bakanlığının kurulması için henüz yeterli değilse, sanat işlerinin günlük tetbirlere terkedilmeden yeni bir yönetim sistemine bağlanması düşünülebilir. Bu bir müsteşarlığa bağlı olan genel müdürlük kuruluşuyla sağlanabilir kanısındayım.

Bu yurt çapındaki kültür ve sanat politikasının tesbit edimesinden sonra Danışma Kurulu, Devlet Tiyatrosu, Şehir Tiyatrosu, Operalar, Baleler, özel tiyatrolar ve amatör tiyatrolar üzerinde durmuştur. Bu kurumların kültür kalkınmasında genişlemesine bir rol oynayacaklarını öngören kurul bu yolda da olumlu kararlar almıştır.

Özel Tiyatrolar konusunda bazı çözüm yolları üzerinde durulmuş ve devletin sınırlı, ama belli bir para yardımı ile özel tiyatroları yaz aylarında Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde kullanma imkânı görülmüştür. (Bu konuda, çeşitli gazete ve dergilerde bu satırların yazarının incelemeleri çıkmıştır.)

Özel Tiyatroların hem sanat, hem de malî yönden yüceltilmesi, oyuncuların ve teknik personelin garanti altına alınması, bunun için de sanatçı sendikalarının kurulması önemli bulunan noktalardır. Sultan Aziz zamanında daima «Eğlence resmi» nin bugün ortaya koyduğu gülünç, ama acı durumlar görüşülmüş ve kurulca bu resmin anlamsız olduğu belirtilerek gerekçeler verilmiştir.

Ben özel tiyatrolara yapılacak yardımın üç yoldan yapılabileceğini düşünüyorum. Eğlence resminin kaldırılmasıya, Devletin belli bir fon ayırarak yardımıyla, özel tiyatrolara devletçe bina verilerek... Devletin belli para yardımı da iki yoldan olabilir: 1. Tiyatro topluluğuna bazı şartlara karşılık para vererek, 2. oynanacak esere para vererek... İkinci çık bana daha uygun geliyor. Hatta devlet telif eserlerin fonunu yabancı eserlerden daha yüksek tutarak yerli oyun yazarlığımızı da teşvik etmiş olabilir.

Devletin bina yardımı ise öyle yabana atılacak

biter o aşk kelimesi de

Bu yağmur ve güz ikindisi
Uyursam ölürüm belki
Camlarda çiçekler uzar yüzüme
O küçük kızlarla üşür ellerim

Bu defter sarı kuşları korkunun
Usulca sabahı çizen buğularda
Anılar için ne küçük kelime
İnce bir kelebeğin unutulmuş kanadında.

Nevzat UÇKAN

bir dava değildir. Bugün özel tiyatrolar çok yüksek miktarlar karşılığında bina kiraliyabilmektedirler Bu bazı özel tiyatrolar için yıkım olmaktadır. Bunun tadını alan yeni yapı sahipleri eskiden gazino ve eğlence yeri yaparken, bugün yaptıkları binalarının altına bir tiyatro salonu yapmağı ihmal etmemektedirler. Devlet, özel tiyatroları ucuz bir kira karşılığında ya da kira almadan bazı kullanmadığı binalarını bu topluluklara devredebilir.

Devletin verdiği paraya karşılık yaz aylarında özel tiyatroları Anadolu içinde kullanmaları da önemli bir sorundur. Böylece, özel tiyatrolar da yurt çapında bir kültür kalkınmasında kendilerine düşen görevi rahatlıkla yerine getirmeyi başarabileceklerdir.

Birçok tartışmalara yol açan Danışma ve Denetleme Kurumuna gelince... Bildiri, Danışma ve Denetleme Kurumunun görevini şu yolda açıklamaktadır :

«Bütün yurdu içine alan sanat programları hazırlamak; icra organları arasındaki ilişkileri ve işbirliğini tanzim etmeğe yarımacak esaslar koymak, konser ve temsil sayılarını, pilot bölgeleleri, yeni kuruluşların yerlerini tayin etmek ve yıllık çalışma programlarının uygulanışı hakkında görüşünü bildirerek başarıları ve aksaklıkları belirtmektir.»

Danışma ve Denetleme Kurumu üyeleri, yurdun sorunlarını çözmede, sanat hayatımıza yön vermede tanınmış sanatçılar, eleştiriciler ve düşünürler içinden, icracı ve yetiştirici sanat kuruluşlarını da temsil edecek şekilde Kültür Bakanlığının tayin edeceği 15 üyeden kurulmaktadır. «Birinci yılın sonunda üyelerin üçte biri kura ile düşmektedir; yerleri yeni tayinlerle doldurulur. İkinci yılın sonunda, ilk üyelerin yarısı daha kura ile düşürülür, yerlerine yenileri getirilir. Üçüncü yılın sonunda ilk üyelerden kalanların da görevi bitmiş olur ve yerleri yeni üyelerle doldurulur. Kura ile üyelikten düşen bir üye tekrar üyelle tayin edilebilir;» deniliyor bildiride...

İlk önce bu kurumun sanat özgürlüğünü baltalayacağı üzerinde durulmuşsa da bu kurumun sanat yönünden büyük yararı dokunacağı düşünülecek çoğun-

(31. Sayfada)

DOST YAYINLARI

ROMAN :

1 — Acemiler, Hikmet Erhan Bener (*)	200
2 — Sokaktaki Adam, Attilâ İlhan (Ciltli) (*)	600
3 — Babamla Geçen Günler, Clarence Day	400
4 — Hasangiller, Tarık Dursun K.	200
5 — Gordium I, Hikmet Erhan Bener	250
6 — Hatırladıklarım, Eleanor Roosevelt (*)	150
7 — Üç Yüzlü Adam, H. A. Philbrick (*)	100
8 — Şehir Çocuğu, Herman Wouk (*)	100
9 — Abraham Lincoln, Emil Ludwig (*)	400
10 — Kiralık Oda, Georges Simenon	300
11 — Sanık, Alexander Weisberg	300
12 — Polis Müfettişi Kadavra, Georges Simenon	300
13 — Zenciler Birbirine Benzemez, Attilâ İlhan	400
14 — Yaşlı İle Kiracıları, M. Şevket Esendal	400
15 — Otlakçı, M. Şevket Esendal (Çiftçi)	800
16 — Mendil altında, M. Şevket Esendal (Çiftçi)	600
17 — Belâlı Yer, Erskine Caldwell (Ciltli)	600
18 — Ne Ekersen, Mehmet Seyda	400
19 — Dünya Evi, Orhan Kemal	500
20 — Kızgın Toprak, Jorge Amado	600
21 — Duru Göl, İlhan Tarus	500
22 — Korsan Çıkmazı, Nezihe Meriç (T. Dil Kurumu 1962 ödülünü kazandı)	500
23 — Vapur Düdükları, Ayhan Hünelp	300
24 — Ölümlle Saklanbaç, Georges Simenon	400
25 — Ormandaki Deli, Georges Simenon	400
26 — Yaşamak İçin, Güner Demiray	300

HİKÂYE :

1 — Karınca Yuvası, İlhan Tarus (*)	125
2 — Dost, Vüs'at O. Bener (*)	125
3 — Grev, Orhan Kemal (Ciltli) (*)	300
4 — Tepedeki Ev, Umran Nazif	200
5 — Şu babamın İşleri, Carlos Bulosan	200
6 — Kardeş Payı, Orhan Kemal	200
7 — Topal Koşma, Nezihe Meriç	200
8 — Sıhamba (Zenci Hikâye ve şiirinden seçme) Suat Taşer	100
9 — Yaşamazsınız, Vüs'at O. Bener	400
10 — Bozbulanık, Nezihe Meriç (2. Baskı)	400
11 — Perşembe Yağmurları, Hazırlayan : Salim Şengil	100
12 — Hallaç, Leylâ Erbil	250

ŞİİR :

1 — Memleket Saat Ayarı, S. Aldanır (*)	100
2 — Dünya Güzel Olmalı, Mehmed Kemal	100
3 — Sisler Bulvarı, Attilâ İlhan (2. Baskı)	300
4 — Haraçmezat, Suat Taşer	100
5 — Anzelha, Halim Yağcıoğlu	100
6 — Yanık Sarı, Ahmet Köksal	100

7 — Cümbüşçübaşı, Ercümen Uçarı	100
8 — Yağmur Kaçağı, Attilâ İlhan	200
9 — Köroğlu, İlhan Berk	200
10 — Hacıvatın Karısı, Salâh Birsell	200
11 — Dağda Ateş Yakanlar, O. F. Toprak	200
12 — Sultan Palamut, Metin Eloğlu (*)	200
13 — Herboydan (Dünya şiirinden seçmeler) Can Yücel	400
14 — İki Dal, Celâl Vardar	100
15 — Manilerimizden, Dr. İlhan Başgöz	200
16 — Duvar, Attilâ İlhan (2. Baskı)	300
17 — Horozdan Korkan Oğlan, Metin Eloğlu	200
18 — Mısırkalyonıgne, İlhan Berk	250
19 — Rüzgârlı Su, Selâhattin Batu	250
20 — Gözünü Sevdığım, Oğuz Tansel	250
21 — Tütünler Islak, Turgut Uyar (1963 Yeditepe ödülünü kazandı)	300
22 — Kim Kime, Nâzan Güntürkün	250
23 — Türkiyem, Turgut Uyar	300
24 — Gölgeleleri kollanmak, Ahmet Oktay	250
25 — Kişi, Cengiz Bektas (Özel baskı)	500
26 — Gencölmek, Ergin Günçe	250

TİYATRO :

1 — Öteye Doğru, Sutton Vane (*)	100
2 — Tarih Boyunca Tiyatro, Turhan Dilligil (*)	100
3 — Annemi Hatırlıyorum, John Van Druten (*)	100
4 — Bir Dünya ki, Suat Taşer	100
5 — Vatansaverler, Sidney Kigsley	200
6 — Korku, Orhan Asena (*)	100
7 — Deli Dumrul, Suat Taşer (Destan)	300
8 — İhlamur Ağacı, Vüs'at O. Bener	250
9 — Yarın Cumartesi, Güner Sümer	300
10 — Modern Tiyatro Akımları, Özdemir Nutku	1000
11 — Kafkas Tebeşir Dairesi, Bertolt Brecht	300

GEZİ :

1 — Moskova Mektupları, Lydia Kirk (*)	100
2 — Abbas Yolcu, Attilâ İlhan	400
3 — Ha bu diyar, Fikret Otyam	200
4 — Gide gide, Fikret Otyam	250
5 — Uy ba bo, Fikret Otyam	300
6 — Bir Avuç Toprak İçin, İbrahim Kuyumcu	300

DENEME . FİKRA :

1 — Söz Arasında, Ataç	100
2 — Deveküşuna Mektuplar, Haldun Taner (*)	300

BİYOGRAFİ :

1 — Lyndon B. Johnson ve A.B.D. Cumhurbaşkanlığı, Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat	500
--	-----

(29. Sayfadan)

lukla kabul edilmiştir. Sonradan sayın Millî Eğitim Bakanı da kapanış konuşmasında bu kurumun Bakanlık için olan önemi üzerinde durmuş ve şöyle bağlamıştır konuşmasını: «Bu toplantının ilk neticesi olarak şu kararı vermiş bulunuyorum: Bakanlığın bünyesinde Plâstik sanatları da içine alan daimî bir «Güzel Sanatlar Danışma Kurulu» nu en kısa zamanda kuracağız.»

Müzik ve Sahne Danışma Kurulu'nun toplantılarında — ilk gün içimizde beliren umutsuzluğa rağmen — elde edilen sonuç iç açıcudur. Çünkü Türkiye'de ilk kez sanat ve kültür hareketlerinin plânlanması üzerinde önemle durulmuş, sanatın bütün yurdu içine aiaacak şekilde yayılması öngörülmüş, şimdiye dek belli bir tutumdan yoksun devlet sanat kurumlarının keşmekeşlikten kurtarılıp raya sokulması üzerinde oy birliğine varılmıştır.

Bu kurul toplantılarında alınan kararların bir bölümü hemen bugün gerçekleştirilecek şeyler değildir. Bunlar uzun vadeli, yarının Türkiye'sinde ortaya çıkacak kuruluşlardır. Ama bu kuruluşların yarın or-

taya çıkabilmesi için bugünden koolları sıvamak işe başlamak gerekmektedir. Şimdi bütün iş kişisel önyargıları ve kuşkuuları bir yana atıp çalışmak ve sanatçıların birbirlerine destek olmalarını sağlamaktır. Aksi takdirde, bu önemli yurt davası sadece ağızlarında bir çiklet olarak çiğnenir ve yine aynı dağınıklık ve tutumsuzluk sürüp gider. Eğer yarının Türkiye'sini bugünden daha iyi yapmak istiyorsak. Bu işleri yarına bırakmamalıyız, hemen bugün harekete geçip temelleri atmamız. Bazı üyeler plânlanan bazı önemli kuruluşlara karşı çıkarak «bugünün şartları» ya da «bugünün imkânları» sloganlarından hareket ederek bunların yapılamayacağı umutsuzluğunu göstermişlerdir. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki, Müzik ve Sahne Danışma Kurulu, üç beş sanatçı ve yazarın bir araya gelip hasbıhal etmesi için değil, «bugünkü şartları», «bugünkü imkânları» değiştirmek için düzenlenmiştir. Biz de, elbirliğiyle, bugünkü şartlara rağmen ve bugünkü şartlardan bile yararlanarak kararlaştırılan ilkeleri benimsemeli ve alınan kararların şimdi, yarın ve gelecekte gerçekleşebilmesi için çalışmalıyız. Buna karşı söylenecek sözlerin hepsi boştur...

SÜ GENÇ KALEM GÜÇLÜ KALEM
AYLIK SANAT DÜŞÜN DERGİSİ
P.K. II-SİVAS

— Anadolu'ya var diyebiliyormusunuz?
— Bu Anadolu'nun yazgısını okumadan
yanıtlanamaz.

En Yenisi — En İyisi

SERGI KİTAPEVİ
PLAKEVİ

Büyük Sinema İçin
Yenişehir — ANKARA

(30. Sayfadan)

B A L E :

- 1 — Gönlü Yüce Türk, Metin And 500

M İ M A R L I K :

- 1 — İnsana Dönüş . FL. Wright . Şevki Vanlı 1000

ÇOCUK KİTAPLARI MASALLAR DİZİSİ :

- 1 — Altı Kardeşler, Oğuz Tansel 100
2 — Cimri ile Cömert, İlhan Dumanoglu 100
3 — Talih Kuşu, Tezel Amca 100
4 — Kahkaha Sultan, Müntaz Zeki Taşkın 100
5 — Öküzöğlan, İlhan Dumanoglu 100
6 — Nalıncı Padişah, İlhan Dumanoglu 100
7 — Altın Top, İlhan Dumanoglu 100

ÇOCUK KİTAPLARI BİLGİ HİKÂYE DİZİSİ :

- 1 — Küçük İspanyol Kızı Maria 125
2 — Arap Abdül Kardeş 125
3 — Çing Ling ile Ting Ling 125
4 — Meksikalı Kardeşler 125

SHD. KOLLEKSİYONLARI :

Cilt: 2, 3, 4, 5 Ciltleri altışar lira, 6. Cilt yedibuçuk lira, 7-8 bir arada 10 lira.

«Dost» KOLLEKSİYONLARI :

Cilt: 1-2, 3-4, 5-6 Ciltleri 18 er lira. 7. Cilt 12 lira.
Yeni dizi :
1-2, 3-4. Ciltleri birarada 25 er lira.
(* İşaretiler tükenmiştir.)

Dünden-Bugünden

ASLAN HEYKELLERİ

Çoğaltan ellerini seviyorum kaç kişi
Dokundukça dokundukça aslanlara
Parklarda yakışıklı aslan heykelleri
Birdenbire önümüze çıkıyorlar buysa çok güzel
Bizim bu aşkımızın aslan heykelleri
Şahane değişik hüznün heykelleri yani
Ben bütün hüznüleri denemişim kendimde
Bir bir denemişim bütün kelimeleri

Yeni sözler buldum bir nice seni görmeyeli
Daha geniş bir gökyüzünde soluk aldıracak şiire
Hadi bir de bunlarla çağır gelsin aslan heykelleri
Oldurmanın yıkmanın yeniden yapmanın aslan
heykelleri
Olduran yıkan yeniden yapan gözlerini seviyorum
kaç kişi

Bir senin gözlerin var zaten daha yok
Ya bu başını alıp gidiş boynundaki
Modigliani oğlu Modigliani

Az şey değil seninle olmak düşünüyorum da
İçimde bir sevinç dallanıyor kaç kişi
Bir geyik kendini çiziyor karanlığa sonra kayboluyor
Karanlık maranlık ama iyi seçiliyor
Yorgan toplanmış bacakların seçiliyor
Bir uçtan bir uca bacaklarının aslan heykelleri
Onları ne denli sevdiğimlin aslan heykelleri
Ayık gecemizi dolduruyorlar bir uçtan bir uca

En olmayacak günde geldin tazeledin ortalığı
Alıp kaldırdın o kutsal ekmeği düştüğü yerden
Bunlar hep iyi şeyler ya öte yanda
Olsa yüreğim yanmayacak aslan heykelleri
Ama yok aslan heykelleri var köpek
Delikanlı bir köpeği var onunla yatıyor
Adalet hanım iki kişilik karyolasında
Bozulmuş burjuva ahlakına örnek

DALGA

Bulut kestiler bulut üç parça
Kanım yere aktı bulut üç parça
İki gemiciyken Van gogh'tan aşırılmış
Bir kadının yüzü ha ha ha

Bir kadının yüzü avucum kadar
İki gözümle gördüm vallahi billahi
Yıldızlar vardı kafayı çekmişim
Bu kimin meyhanesi ha ha ha

Bu alinin meyhanesi bu da masa
Bu ipi klmse için gezdirmiyorum
Bir kere asılmışım çocukluğumda
Direkler gemideydi ha ha ha

İki gemiciyken Van Gogh'tan aşırılmış
Bir kadının yüzü kaçıyordu yetişemedim
Ben ömrümdede aşk nedir bilmedim
Süheyla'yı saymazsak ha ha ha

SAN

Kırmızı bir kuştur soluğum
Kumral gök'lerinde saçlarımın
Seni kucağıma alıyorum
Tarifsiz uzuyor bacaklarım

Kırmızı bir at oluyor soluğum
Yüzümün yanmasından anlıyorum
Yoksuluz gecelerimiz çok kısa
Dört nala sevişmek lâzım

**Cemal
Süreya**